

399

399

TANULÓK LAPJA

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA

SZERKESZTI

DR. RUPP KORNÉL

FÖGYMN. TANÁR.

HARMADIK ÉVFOLYAM.

BUDAPEST

KIADJA A «KOSZOS» MŰINTÉZET KÖ- ÉS KÖNYVNYOMDA ÉS HIRLAPKIADÓ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
1896.

csk.

TANULÓK LAPJA

Munkatársak.

Bareza József tanár	Mosdósy Andor tanárjel.
Ábrányi Emil	Németh Péter
Bikfalvy József	Berl Imre
Bóbita Endre tanár	Dr. Radó Antal
Dr. Boros Gábor tanár	Rimay László tanár
Divéky Adorján	Dr. Sárffy Aladár tanár
Dr. Erdélyi Pál	Schiller Bódog
Faludy Kornél tanár	Schober Béla
Fejes Béla	Somló Sándor
Gál Kálmán tanár	Sólymossy Sándor tanár
Gaal Mózes tanár	Szentiványi József
Gyób Béla	Storch Ernő
Karcsányi Béla	Szász Béla nyug. egyet. tanár
Dr. Korváth Cyrill tanár	Szalay Károly tanár
Dr. Hegedüs István egyet. tan.	Szavay Gyula
Kárpáti Kelemen tanár	Dr. Székely István tanár
Kemény Aladár tanárj.	Szitnyai Elek tanár
Dr. Koltai Virgil tanár	Szóllósy Ferencz
Kosztolányi Zoltán	Dr. Simonyi Zsigm. egy. tan.
Krajszovics Soma tanár	Dr. Takács Menyhért tanár
Kún Béla	Tócs György tanár
Kúnfi Zsigmond	Teller Ferencz
Dr. Láng László tanár	Váradi Antal
Leopold Lajos	Vargha Gábor
Dr. Major Károly tanár	Vassár József
Maurer Mihály tanár	a „Fejtörő“-rovat vezetője.

TÁRGYMUTATÓ.

I. Első cikkek.

	Oldal		Oldal
Boldog újévet! (*)	1	A diák dolgozatokról (*)	481
Dr. Goldziher Ignác (*)	25	A felületességről	497
Tanulók a millenniumi kiállításon (*)	41	Erőgyűjtés. M. Y.	513
Olympusi verseny (*)	57	A bűnös könnyelműségről (*)	529
Millenniumi farsangi multságok (*)	73	Az áruzkodó (*)	545
Millenniumi utazási alap (*)	89	A vihar (*)	561
A kötelesség teljesítéséről (*)	105	Az írásról (*)	577
Millenniumi iskolai ünnepek, Dr. Horváth Cyrilltől	121	A munka kezdete (*)	593
A magyar ruha (*)	137	A munka jótétemény	609
A kolozsvári ünnep (*)	153	A jó tanuló (*)	625
Eötvös sirja (*)	185	Őszszel. Mosdósy Andortól	641
Nagyhéten (*)	201	A magolásról	657
Husvét ünnepén (*)	217	A leánygymnásiumról (*)	673
A magyar divat. Gy. K.	249	A gyorsírásról. L. G.	697
Az ezredéves kiállítás (*)	265	Az ifjuság kegyetele (*)	705
A visszatérő tavasz örömei. L. G.	281	Halottak napján. K. A.	721
Az ünnepelő ifjuság. Kemény Aladártól	329	A kiállítás tanulságai (*)	737
Millenniumi ünnepi beszéd. Beöthy Zsoltól	345	A henylés forrásai	753
Isten hozott! (*)	369	Második kiadás. K. A.	769
Post festa. K. A.	385	Kurucz nóták. Kemény Aladártól	785
A magyar szent korona. M. V.	401	Az első hó (*)	801
Jó tanácsok	417	A Mikulás (*)	817
Pihenjete! (*)	433	Berzsenyi Dániel (*)	833
Mit csináljunk? H. A.	449	Karácsony Dr. Horváth Cyrilltől.	849
Jó vidékiek (*)	465		

II. Költemények.

	Oldal		Oldal
Szarvas Mariska, Télen	5	Mór Géza, Mult, jelen, jövő	263
Palotai Hugó, A tejesbögre	9	Hirn Miksa, Dalok	271
Leopold Lajos, Az apostol	33	Harsányi Béla, Az első fecskék	286
Teveli Mihály, Pató Péter	51	Husz Lajos, Uj ezerév hajnalán	297
Leopold Lajos, Éji látogatás (Gyulai Pál születésének 70. évfordulója)	60	Váradi Antal, A magyar dal	301
Váradi Antal, A gályarabok	86	Kun Béla, Ezer év	313
Schier Aladár, Kálmán	101	Berky Zoltán, Ünnepi óda	333
Hlavatsek Béla, Kapisztrán jóslata	114	Forschner Sándor, Három dal (Umland)	356
Forschner Sándor, Hadak útja	128	Váradi Antal, A legerősebb	379
Schier Aladár, Leányvár	140, 156	Abrányi Emil, A tornázó fiatalághoz	396
Harsányi Béla, Emlékeztek rája?	144	Kun Béla, Nyolcz év után	438
Hermann Antal, Ezer év	162	Szász Béla, Dimission	461
Kun Béla, Márczius 15.	169	Cs. Ferencz, A beteg rózsza	470
Szász Béla, Longfellow két költeménye. I. Harull al. Rashid., II. A csermely és a hullám	194	Harsányi Béla, Emléksorok	476
Schier Aladár, A vigasz	195	Balkányi Kálmán, A virág	493
Grób Béla, Póka bűne	204	Kun Béla, Az anya	555
Bikfalvy Béla, Harras, a merész ugrató (Körner)	207	Váradi Antal, Látogatás	564
Csáthy Dezső, A hazaszeretet	225	Kemény Aladár, Az atya	571
Váradi Antal, Rákóczi	236	Békefi Miklós, A szünidő végén	580
Váradi Antal, Regina coeli	245	Kosztolányi Zoltán, Egy barátomnak	582
		Kosztolányi Zoltán, A két László	597
		Kun Béla, A sors	613

	Oldal		Oldal
Schöpflin Géza, Alvó anyámnak	629	Teveli Mihály, Régi mesék	748
Ifj. Csiky Kálmán, A sárosi vár	643	Kosztolányi Zoltán, Őszszel	759
Fejes Béla, Őszi harmat után	645	Kosztolányi Zoltán, Az ihászii honvédsíron	782
Kun Béla, Együtt vívtak	663	Endrődi Sándor, Kurucz nóták	79C
Müller Jenő, Három szó	677	Pósa Lajos, Klapka György	796
Leopold Lajos, Byron	693	S. G., Téli estén	803
Pekry Károly, A branyiszkói honvédsíron	709	Szávay Gyula, Téli kép	826
Fejes Béla, Két gyerekről	726	Szávay Gyula, Berzsenyi	839
Rácz Géza, Nagyanyó	730	Szabó Sándor, Karácsony	853
Fejes Béla, Ősz	742		

III. Elbeszélések, rajzok, leírások.

	Oldal		Oldal
Miamis király <i>Walden</i> Edmundtól 2, 26, 42, 58, 74, 90, 109, 122, 138, 154, 170, 186, 202, 216, 250, 266, 282, 298, 314, 330, 346, 370, 386, 402, 418, 434, 450, 466, 482, 498, 517, 530, 546, 562, 578, 594, 610, 626, 642, 658, 674, 690, 706, 722, 738, 754, 770, 786, 802, 818, 834, 850	4	A szerencsétlen flótások. 474, 484, 500, 514, 532, 548, 565, 580, 598, 618	618
A tél (*)	4	Hogy tanultam meg a latin nyelvet? <i>Kulesár</i> Kálmántól	476
Kerestetik egy fiú. <i>Gaál</i> Mózesztől	11	Az életről. <i>Mosdósy</i> Andortól	510
Romulus. <i>Gaál</i> Mózesztől	31	Ködképek. <i>Schober</i> Bélától	522
Az éhség kenyere (Francziából)	47, 62, 77	A költő. <i>Weiss</i> Árpádtól	555
A furcsa czimer. <i>Solymossi</i> Sándortól	95, 106	A puszta nyári déiben	570
A barátság hatalma. <i>Kun</i> Bélától 116, 126, 147, 159, 178	178	Nansen északsarki útja	582
Önképzőkori kabinetalakok. <i>Rimay</i> Lászlótól 131, 146, 162, 181	181	A magyar nóta. <i>Bergl</i> Izortól	589
Az aranycsináló. (Németből)	132, 143	Könyvvásárlás az iskolai év kezdetén. <i>Balkányi</i> Kálmántól	605
A könyvtárban. B. M.	212	Egy nap a Quarneron. <i>Ifj. Wlassics</i> Gyulától	612
Ritka betörő. Németből <i>Körösy</i> Pál	227	A pária. Cassan után <i>D. L.</i>	627, 650, 682, 711
Segíts magadon és megsegít az Isten. <i>Teveli</i> Mihálytól 242, 254, 269, 287, 308, 319, 331, 350, 378, 388, 404, 420, 436, 454	454	A «hazai», <i>Teveli</i> Mihálytól	630
Egy koldusfiu regénye	268	Képek az iskolából. <i>Balkányi</i> K.-tól	643
A pisztráng. Theuriet André után <i>Kemény</i> Aladár	359, 375	Ne heveskedjél! <i>Mosdósy</i> Andortól	651, 680
A pályamunka. <i>Kun</i> Bélától	390, 414	Nemes boszú. <i>Varga</i> Gábortól 665, 675, 691, 707, 723	723
A gyémántok T. Gy.	395	A költők királyának életéből. Németből	740
Levél egy kamaszhoz. <i>Katángtől</i>	410	A vén diák. <i>Bergl</i> Izidortól	748, 764
Junius végén. (Iskolai életkép)	428	Az én költő barátom. <i>Szöllőssy</i> Ferencztől	772
A levágott kéz. Francziából <i>Kemény</i> J.	439	A medvekaland. <i>Jakab</i> Jánostól	788
A szekunda. <i>D. H.</i>	462	A sötét folyosó. <i>Lukács</i> Józseftől	804
		A kis piktor szerencséje.	810, 821, 843
		Séta egy májusi reggelen. <i>Kun</i> Bélától	806
		Hóalalakok. <i>B. M.</i>	855
		Viszem a fiamat Gaál Mózes	857
		Egy est a fonóban <i>Kemény</i> Aladár	866

IV. Szépirodalmi és történelmi tanulmányok, értekezések, elmélkedések.

	Oldal		Oldal
Egy 1800 éves városról <i>Dr. Székely</i> Istvántól 5, 28, 44, 61, 79, 108	108	A könyvtárban. <i>B. M.</i>	212
Az olvasásról és könyvekről. Schopenhauer után 27, 43	43	Cypruslombok. <i>Harsányi</i> Bélától	221, 258, 274
Scipio és Marius Karthagó romjain	30	A poézány magyarok műveltségi állapota. <i>Kemény</i> Józseftől	226
Br. Eötvös «Bücsuja» Poétikai analízis. <i>Szalay</i> Károlytól	45, 63, 89, 99	A «Hymnus» «Szózat» és a «Talpra magyar». <i>legifj. Ábrányi</i> Kornéltól	252
A romaiak czirkuszi játéka. <i>Dr. Takács</i> Menyhértől	10, 34, 50	Balassi Bálint. <i>Kemény</i> Aladártól	292, 302, 318
Miben rejlik a Robinsonról szóló művek érdekessége?	59	Honestum est laudari a laudato viro	328, 335
Cicero és Kossuth <i>Leopold</i> Lajostól	76, 91	Millenniumi beszéd. <i>Dr. Horváth</i> Cyrilltől	349
Hogyan beszélhetett Aeneas Didoval?	83	Beethoven. <i>Somogyi</i> Mórtól	353
Erkölcsei tanulmányok Tompa Virágregéiből. <i>Kun</i> Bélától	114, 124, 142, 157	Az «Ember tragédiája»-ról. <i>Kemény</i> Aladártól 354, 374, 394, 406, 430	430
Kossuth Lajos. <i>Sz. A.</i> -tól	172	Petőfi fiai szeretete. <i>Kun</i> Bélától	443
Árpád alakja a magyar költészetben, <i>legifj. Ábrányi</i> Kornéltól	173, 188	Volumnia. <i>Kemény</i> Aladártól	468
Magyarország, mint a keresztény Európa védőbástyája. <i>Ehrenfeld</i> Adolftól	189	Mire tanít minket egy fűszál? <i>Porde</i> Gyulától 471, 487	487
Hol született Petőfi? <i>R-sz. Gy.</i>	207	A «Marseillaise» és «Talpra magyar» <i>Krausz</i> Aladártól	491, 502
Befolyással van-e a rossz tanulás későbbi életünkre? <i>Bánfi</i> Józseftől	208	Jóslatok. <i>Leopold</i> L. és <i>Schober</i> B.	506
A fohász <i>B. Ernőtől</i>	211	Ezeréves történelmünk kiválóbb alakjai. <i>Kun</i> Bélától	539
		A vagyton	542
		Kisfaludy János vig elbeszélései. <i>Nagy</i> Györgytől	551, 571

	Oldal		Oldal
A magyar nemzet ünnepe	558, 574	Debreczeni diák-szók és szólási módok. <i>Barcza</i> Józseftől	727
Gyulai Pál forradalmi költészete. <i>Bergl</i> Izortól 590, 602	613	A magyarokhoz Berzsenyi költeményének fejtegetése. <i>Fejes</i> Bélától	750, 755
A történelem tanulmányozásának haszna	613	Jókai «Sárga rózsája». <i>Kun</i> Zsigmondtól	758, 780, 790, 806
A hún mondakör. <i>Bubics</i> Jenőtől	615	Tompa, Petőfi, Arany. <i>Major</i> Károly dr.-tól	765, 778, 781, 810
A szónoklat jelentősége és helyes fogalma. <i>G. J.</i> -től	623	Lord Byron Manfréd-je. <i>Dr. Rupp</i> Kornéltól	827
Senki sem próféta a saját hazájában. <i>Kun</i> Bélától	628	«Himfy» és a Lilla dalok. <i>Kemény</i> Aladártól	830
Jellemünk és az álom <i>Szinyai</i> Elektől	634		
Hogyan jutott Róma világalomra	636		
Laudamus veteres. <i>Müller</i> Jenőtől	645		
Czuczor emlékezete. <i>Beöthy</i> Zsoltól	700		

V. Természettudományi, földrajzi és vegyes ismeretterjesztő cikkek.

	Oldal		Oldal
Az esztendőről. <i>Eroe</i>	7	A szőlő-kézimunkákról. <i>Telek</i> J.	422
Palermo. dr. <i>Erődi</i> Bélától	15, 35, 52, 67, 84	Julius. <i>Gál</i> Kálmántól	452
Fizikai kísérletek. 18, 1 2, 179, 238, 383, 493, 781	85	Hogyan mulassunk a vakációban? 458, 477, 493, 508, 525, 535	535
A villamosság történeti fejlődése <i>Firmustól</i> 37, 54, 69, 85	82	Augusztus. <i>Gál</i> Kálmántól	506
Januarius. <i>Gál</i> Kálmántól	66, 82	Magyarország aranykertje	556
Februarius. <i>Gál</i> Kálmántól	100	Nansen északi útja	582
Márczius. <i>Gál</i> Kálmántól	164	A kiállítási falu. <i>Dr. Kovács</i> Gyulától	587, 606, 620
Sajátságos órák. b. m.	175	Szeptember. <i>Gál</i> Kálmántól	603
A régi rómaiak postája. <i>Sz. F.</i>	211	Az éghajború. <i>Bóbita</i> Endrétől 647, 668, 678, 694, 716, 721	721
Az önműködő vizlőkő kos	213	Ruhafogas és ernyőtartó <i>Sz. F.</i>	659
Április. <i>Gál</i> Kálmántól	220	Október. <i>Gál</i> Kálmántól	662, 683
Az amateur fotográfiáról	223, 252, 275	A telepathiáról. <i>Goldzieher</i> Károlytól	717
Az állatok világából. <i>Becsék</i> Imrétől	231	November. <i>Gál</i> Kálmántól	731, 719
Lovalgás a víz alatt	277	Hogyan üljünk? <i>Sz. F.</i>	743
St-Denis, a francia királyok temetkezési helye. <i>Gróf Eszterházy</i> Móricztól	200, 300	Nagyjaink a kerepesi temetőben. <i>R. K.</i>	746
Május. <i>Gál</i> Kálmántól	309	Babona a holdról. <i>Bóbita</i> Endrétől	762
A régiek vízépítkezéséről. <i>Bubics</i> Jenőtől	323, 334	Az írás történetéből. <i>Direkci</i> Adorjántól	794, 807, 819
Haut-relief írás. <i>G. K.</i>	335	December. <i>Gál</i> Kálmántól	812, 828
Junius. <i>Gál</i> Kálmántól	380		

VI. Millennium. — Vegyesek.

	Oldal		Oldal
Apróságok	16	Millennárius iskolai ünnepélyek	336, 362
Jelentés a Tanulók Lapja irodalmi pályázatairól 19, 75, 92, 483, 699, 714	205	Gondolatok. <i>Mosdósy</i> Andortól	355
Az ezredéves országos tornaverseny programja 192, 205	192	A millenniumi tornaversenyéről	372
Az örök téma. <i>K. A.</i>	196	Az ifjúsági tornaversenyek	397, 411
Márczius tizenötödike	235	A hódoló diszmenet	407, 426
Pályázati hirdetés	261	Gondolatok. <i>Békefy</i> Miklóstól	630
Eötvös sirjánál. <i>Sz. F.</i>	261	A közoktatás a kiállításán. <i>K. A.</i> -tól 684, 695, 710, 752	752
A tanuló ifjúság millenniumi utazására vonatkozó utasítások	2 4	Egy jó tanár emlékezete. <i>Storch</i> Ernőtől	702
Győr az ezredévben	291	A branyiszkói honvédelem millenniumi megünneplése	708
Az ország ezredéves ünnepe	316	Sokrates	826
		Magyar tanulók keleti utazása	856

VII. Önképzőkori jelentések.

Az ifjúságot érdeklő hírek, irodalmi rovat, fejtörő (számítási, vegytani, földrajzi, fizikai, történelmi, természetrajzi) kérdések, képrejtvények, talányok, feladatok, vázlatok stb. minden számban.

VIII. Képek, illusztrációk.

	Oldal		Oldal
Palermo: A monte Pellegrino	12	Palermo: San Giovanni degli eremiti	53
Palermói székesegyház	13	A samosi sybilla (Barbieri)	65
Ganymedes elrablása	33	Palermo: Mortarana	67
Palermo: Porta unoda	36	A Kanarisz testvérek szobra	68
A három számár (Rubens)	49	A kumaei sybilla (Zampieri)	81
Palermo: Mozaik a capella palatina-ban	52	A szomjas diákok (Amateur fénykép)	93

mi sem hittük azoknak, a kik tanuló korunkban nekünk hirdették e hihetetlen ígéket.

Pedig ugyan miért ámitanánk benneteket azzal, hogy csak a tanulókorban boldog az ember?!

Nekem erős meggyőződés az, hogy az életben küzdő férfiúnak a boldogság kívánása csak üres frázis, mert lehetnek egyes órák, talán napok is az életben, mikor az ember minden egyebet elhánnya magáról, valamely elért vágya teljesülésében mámort érez, — de hogy az hosszu legyen, hogy az egy évig tartson,

hogy tehát egy egész év boldog legyen, lehetetlennek tartom.

Hogy azonban egy tanuló ifju egész évben boldog legyen, azt nemcsak valószínűnek, de könnyen elérhetőnek is tartom, mert csak tőle függ, hogy a főntebb elsorolt boldogságot kiküzdje, mivel ahhoz nem kell más, mint szorgalom, becsületesség, erény s a szülők iránt egy kis szeretet.

Ezért tehát én a tanuló ifjuságnak meggyőződésből és őszinte szívből kívánok *boldog újévet!*

MIAMIS KIRÁLY.

Irta: WALDEN EDMUND.*

(1.)

A szélvész felkorbácsolta az Ontariót s óriási erővel kapaszkodott a tornyosuló hullámokba, melyek hatalmas szürke lovakhoz hasonlóan iszonyu morajjal tolultak egymásra; a levegőt sistergő vízgőz tölti meg, a tó háborog és kavargó hullámai elnyeléssel fenyegetik mindazt, a kit balsorsa most a tóra vitt.

Az orkán hirtelen támadt s így még nem minden jármű menekülhetett idejében a biztos révbé.

Félelmetesen zúgott a szél, mely roppant gyorsasággal rohant tova, félelmetes zajt ütöttek az egymást csapkodó hullámok, az egymásra nyomuló víztömegek. Az ég beborult, sötét fellegei majd a földet érték.

Eme tomboló viharral kemény küzdelme volt azon kis kanoenak,** melyet a rohanó áradat akár csak a dióhéjat, hol jobbra, hol balra sodort.

Három férfiú-alakot találunk a kis járműben, melyet hihetetlen ügyességgel kormányoztak.

Az egyik, a ki bennszülött volt, kormányzott, a másik kettő pedig evezett.

Egyikük sem szólt; villogó szemüket a vízre irányították, erősen s biztosan eveztek, hogy a szélnek lehetőleg ellenállhassanak, mert tudták, hogy mihelyt keresztben éri a szél a csónakot, menten elvesznek mindnyájan.

Kettőjük már élemedett koru férfi volt, a harmadik pedig ifju, a ki azonban épp oly biztos kézzel evezett, épp oly nyugodtsággal viselte ő is a fenyegető veszélyt, mint társai.

* A kitünő német ifjusági író magyar nyelvre egyedül a Tanulók Lapja részére engedte meg lefordítani érdekes ifjusági regényét.

** Kanoe vagy kanoa, a vad emberek egy fának a törzséből vajt hosszu és keskeny csónakja.

A kis csónak majd hullámvölgybe került, majd meg a hatalmas hullám tetején tánczolt, egyszóval folyton veszélyben volt.

Elég gyorsan haladt a veszélyeztetett csónak, a mi azonban inkább a szélnek, mint az evezőknek tulajdonítható.

Hirtelen énekelni kezd az egyik férfi és a süvöltő szél daczára is megértik társai szavát.

Dala egyhangu volt, szavaiba belevegyült a vihar üvöltése és elkapva a hangokat, messze elvitte.

«Maniton nagy, ő nagy, ő igen nagy», ezt hallotta a két férfi, a kik az énekessel együtt feszült figyelemben tartották kis csónakukat.

«Ő a világnak ura, ő igen nagy.»

«Hatalmas s csodákat mivel lélekezete is és semmi sem állhat annak ellen.»

«Megrémülve kel ki a víz medréből, ha Maniton haragja vonul el felette. Maniton nagy.»

«Ő halállal sujthat bárkit, ő feltámaszthatja a holtat, mert hatalmas, igen hatalmas ő.»

«Vele szemben az ember elenyésző csekélység; ember ő hozzá képest csak annyi, mint a szunyog az erdei medvéhez képest.»

«A nagy szellem szereti fiait s nem engedi őket elveszni a viharban.»

«De ha végtelen felségének úgy tetszik, akkor is áldott legyen, mert jó s hatalmas ő.»

Ünnepélyesen hangzott az ének a halállal küzdő férfiúnak ajkáról, kit társai figyelemmel hallgattak.

Szakadatlanul zúgtak a hullámok, folyvást dühöngött a szélvész, az indiánok erőfeszítése pedig egyre csökkent, izmos karuk már-már felmondta a szolgálatot.

Ekkor a csónaktól nem messze egy vitorlás tünt fel, mely meglehetősen sebességgel közeledett

az indiánok felé. Ügyes s erős kezekben volt a vitorlás.

Nyulánk, erőteljes férfi volt a kormányon, két társa a jármű árbocza mellett állt, mely épp úgy küzködött a hullámokkal, mint az indiánok kanoeja.

Az árbocz mellett álló férfiak egyike óvatosan lépett oda a kormányoshoz és így szólt:

— Mit szólsz ehhez Bob?

— Semmit, mester, küzködöm a széllel. Egyebet nem tehetek.

— Mily irányban megyünk?

— Azt hiszem északkelet felé és hihetőleg csakhamar láthatjuk a partot.

— És azután mi lesz, Bob? — kérdé ismét az öreg.

— Neki hajtunk, ahogy csak lehet. Más segítségünk nincs.

— Aligha hajótörést nem szenvedünk, Bob, aligha végünk nem lesz.

— Várjuk csak be a végét, minden küzdelem nélkül nem fogja az Ontario elnyelni Bob Greent. A «Molly» pompás kis jármű, uram, mely egy-két rohamot ki fog állani.

— No, Bob, legyen úgy, mint isten akarja.

— Ugy van, uram, mi a magunkét megteszszük, a többit pedig ő reá bizzuk.

Alig hogy az öreg beszédét elvégezte, egy harmadik férfi is odalépett hozzájuk. Erőteljes ifju ember még, szép, megnyerő arcczal.

Kinyújtotta bal karját és kiabált, mert a süvöltő szélben csak ilyformán értethette meg magát társaival.

— Isten szerelmeért, nézzetek oda.

— Mi van ott?

— Itt, itt, — mondá az ifju, mialatt kezével a dühöngő hullámokra mutatott.

A két férfi a jelzett irányban egy gyengye csónakot pillantott meg, melyet ide-oda dobált a vihar.

— A manóba, — mondá az öreg, a ki Bob mellett állott, — ki látta ily dióhéjjal ekkora vízre szállani? Ezek nem sokáig huzzák már, aligha érik el a partot.

— Vörös bőrűek, — mondá egyikük, a ki távesövön nézett a csónak felé.

— Akkor vesszenek is el, folytatá a kormányos, legalább kevesebb lesz a szemét a világon.

— Épp oly teremtései az istennek ők is, mint mi, — mondá erre az ifju.

— Ezek? Mister John? Lelkemre nem. Vé-

rengző, vad csöcselék, melyre nem érdemes pazarolni a puskáport sem.

Az ifju a durva kifakadások daczára így szólt a két férfihoz:

— Atyám, nem segíthetnénk rajtuk?

— Aligha, John.

— Mégis próbáljuk meg, atyám. Hisz felebarátaink ők s veszélyben vannak.

— Hát mit tanácsolsz?

— Dobjunk oda hajókötelet, tán felvonhatjuk őket valahogy a fedélzetre.

— Nem lehetséges, John, ily körülmények között.

— De kíséreljük csak meg. Nem sokáig bírják már. — mondá John, miután közelebb értek a csónakhoz és tisztán látták a bennülőket, — hisz erejük egyre fogy. Csuda, hogy eddig is ellent tudtak állani az iszonyu vésznek.

— Jól van, fiam, próbáljuk hát meg, tán sikerül őket megmentenünk.

Az ifju csakhamar felbontotta a kötelet, mely tekercsben feküdt a hajó végén. Egyik végét a karfához erősítette, a másikat pedig a csónakosok felé akarta dobni, és pedig olyformán, hogy azok, mihelyt bele fogódzhatnak a kötélbe, csónakjukkal együtt mindjárt a vitorlás nyomába mehessenek.

A kormányos rosz szemmel nézte ezen előkészületeket.

— Esztelenség az egész, mester. Szó sincs róla, hogy ily vizen valaki fedélzetre jöhessen.

— Hagyd csak Johnt, — válaszolá nyugodtan az öreg. — Ez emberek menthetetlenül elvesznek, ha csak kíséreltet nem teszünk megmentésükre. Közeledjél Bob a csónakhoz, de vigyázz, hogy a szél hajónkhoz ne csapja a gyenge alkotmányt.

— Ejj, ej, Sir, — mormogá Bob akaratosan, — akkor hár úgy tesztek, mint te parancsolod.

uram. Ördög vigye el a dolgát, hogy éppen e vörös hunczutokkal kellett találkozunk. — Megfogadta az öreg szavát és aczél izmaival a kívánt irányba terelte a járművet, mely csakhamar odaért a csónakhoz.

John egy vékonyabb kötéllel odakötötte magát a fedélzet oldalához, mert két kézzel kellett a kötelet dobni, hely pedig nem volt, hol szilárdan megállhatott volna.

A vitorlás elég erősen s biztosan tartott a csónak felé, a mi kis részben a kormányos erejének volt köszönhető.

(Folytatása következik.)

A TÉL.

— A Tanulók Lapja számára. —

(*) Hirtelen, mint a lobogó láng, tüntek el a vidám élvezetek és boldog örömök napjai; csak mint az elmúlt dícsőség álomképei állnak előttünk s szemünk hiába keresi a természet ragyogó, változatos, gyönyörű szépségeit. A sudar fák és viruló cserjék mintegy kifosztva, zöld lombjaikból kivetkőztetve állanak; ezüst fehér csillámló hópelyhek szórják fényüket a bokrok csupasz ágairól, a melyek úgy tűnnek fel előttünk, mint a szegény leány, a ki csak egyszerű karton ruhájában érzi magát jól, míg a reá erőszakolt fényes selyem öltözetben pirulva süti le szeméit. A hol azelőtt vidáman csobogva virágok és füvek közt, letört ágakat és kavicsokat sodorva édes csörgedezéssel szaladt végig a kis patak, most minden enyészetet mutat. A hervadt virágnak szárát is alig látjuk, a fű helyén kigyózó zuzmarás fonalak kusznak a földön, a patak zenéjét pedig elnémította a föléje borult jégpáncél, a mely nem elég ugyan arra, hogy a patak folyását feltartóztassa, de nagyon is elég arra, hogy a tél állatai elől a friss forrás italát elzárja.

Hiába csókdossa, hiába csillogtatja a bágyadt januári napsugár a patak jégtükrét, nagyon gyenge ahhoz, hogy fölmelegítse jégkeblét.

A hegyoldal, melyről gyönyörű kilátás nyílt a vidékre, vastag hóréteggel van fődve. A hol azelőtt a vidáman mulató fiuk hangos szava vert visszhangot a bérc oldaláról, most elrejtőzik a visszhang, mintha a természet zordonsága elől menekülne, s nem viszonzza a hegyre törekvő, piros arcú fiuk «följebb-följebb» kiáltásait.

Milyen nehéz most a domb oldalán fölfelé haladni! Apró szánkókat czipelve egész sereg fiu igyekszik a dombon fölfelé jutni. Ott aztán ráülnek a szánkóra, mely szédületes gyorsasággal repíti őket le a domb lábához. A fiukat nem tartja vissza a hó. Éppen ez kell nekik. Nemsokára két táborra oszlanak. Az egyik a dombtetőn, a másik lent a völgyben ágyugolyókat készít hóból. Gyorsan és erősen készülnek a golyók. Már mindenik félnek van vagy hatvan darab. Megkezdődik a küzdelem. Egymást keresztezik a hógolyók; a ködös levegő olyan, mintha fénytelen, fehér hullócsillagok hasítanak keresztül. Az alant levő fiuk hátán, karján, mellén egy-egy hógolyó alaprajza látható, míg a dombon levők között csak elvétve látunk egy-egy hófoltot. A harczó sereg vi-

dám, zajos, piros, mint az élet, nem fáznak, inkább melegjűk van.

Csakhamar azonban homályosodni kezd s a sötétség gyorsan száll alá. A mulatságnak végét kell vetni. Alig készülnek hozzá a hazamenéshez, már este van. A szürke ködben messziről itt-ott halvány világosság gyulad ki, lassanként, mire haza érnek, már minden házból világosság tör elő.

A házbeliek a meleg szobába vonulnak s ki-ki igyekszik mennél közelebb jutni a jó meleg sugárzó kályhához, hol egy nagy karoszekben nagyapó ül és csodás, hihetetlen tündérmeséssel mulattatja az unokákat. Elmondja aztán a magyarok csodás eredetét, a gim-szarvas és nőrablás mondáját s a magyarok honfoglalását.

Az egész társaság hallgatva csüng a beszélő ajkán, a piczinyeket a feszült figyelem közben elnyomja az álom. Nemsokára teritenek. Feltalálják az egyszerű, de izés ételt. A nagyobbik fiu elmondja az asztali áldást. Vacsora után a nyáron át szerzett tollakból fosztanak meg néhány marékra valót. A nagyapa nincs köztük, ő korán szokott lefeküdni, de korán is kel.

Vidám eselések pajzán nevetése szakítja félbe a mesemondót. Ezek a mesék nem oly szépek, mint a nagyapóé. Hiányzik belőlük a finom, nemes kedély, sok bennök a durvaság. A nagymama rájuk is szól, mire aztán alább hagynak a magas hanggal.

Oh, a tél is szép, mikor beköszönt s halotti leplet borít a szunnyadó földre. Meg vannak a télnek is a maga örömei, bár az összes évszakok között ebben van a legkevesebb poezis.

Az emberek sokat s majdnem mindenben egymásra vannak utalva. A barátság, társas érzület fejlesztését mindenestre nagyban elősegíti a tél s több alkalmat nyújt bármely más évszaknál a jótékony gyakorlatára. Embertársaink fáznak és éheznek, rajtuk segitenünk kell!

Te ugyan, kedves olvasóm, nem igen segíthetsz rajtuk, vagy legalább is nagyon kevés-sel, — hanem azért te is tehetsz jót.

A télen át is köztünk tartózkodó szegény madarak nagyon meghálálják, ha aszaltotok morzsáit nekik juttatod . . .

Igy aztán a tél neked is alkalmat nyújt jót cselekedni!

TÉLEN.

Gyüldölöm a havas világot
A tél lelkeimmel nem rokon!
Fagyos hideg szél pusztá tájon
Csillámos hó az ormokon!

Olyan halott a nagy természet
Olyan ködös a látthatár
A nap miként egy bús kísértet,
Havas felhők közt bolygva jár!

A nyár . . . a nyár az én világom!
A tündér édes fényelem!
Aranyugár a rónaságon
Reménysugár az életen!

Minden virul, ó minden éled
Minden sugárzik, minden él!
Regét regél az erdők mélye
Regét susog a falevél.

Valami édes bűvös álom
Reszket a verőfényen át.
Amíg az egész mindenség
Az illat szövi fátynlát!

S a szivben bármily bánatos volt
Szernyi vágvak fénye kél
A virulással újra éled
S a végtelennel újra él!

Szarvas Mariska.

Egy 1800 éves városról.

Irta: Dr. SZÉKELY ISTVÁN.

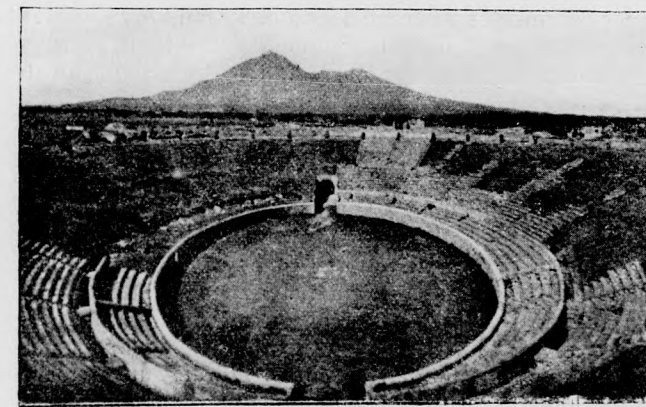
(1.)

A római szabad köztársaság bukásával, midőn Augustus után oly szörnyek, mint Tiberius, Nero, Caligula következnek a római világuralom trónján, jónak látja minden hazafi magát lehetőleg távol tartani a fővárostól és meghuzni magát vidéken, távol Róma zajától és veszélyeitől.

E körülmény nagy befolyással volt a vidéki városok hatalmas fellendülésére. — Különösen alkalmas tényező volt ez oly vidéken, mint a milyen a boldog Campania, hol a déli szellő a czedrus és narancs, a füge és citromfa lombjával suttog; hol művelt városok és vagyonos községek hajói a tyrrheni tenger hatalmas vizét szelik. Serény munkálkodásban, boldog távol-ságban a zsarnok császárok önkényétől gyarapodott itten Herculanium. Pompei és Stabiae, műveltségben és vagyonban egyaránt.

Igy élte e három város lakossága gondtalanul, boldogan napjait, nem törődve azzal, hogy a talaj, a melyen mozognak rejtett szellemek munkálkodása folytán napról-napra bizonytalanabbá, veszélyesebbé válik. És elérkezett a Krisztus utáni 79. esztendő augusztus havának 24. napja. Pompei lakói épp az amphitheatrumnak nevezett színházban voltak, a hol a kor

szokása szerint véres ember- és állatviadalok nézésében gyönyörködtek. Egyszerre a nyitott színház felső padosorából látják, mint homályosul el a nap, mint emelkedik a közel Vesuv torkából egy sötét felhő, mint cikáznak villámok az égbolton; ezzel együtt hallatszik majd a föld alatt, majd fenn a magasban iszonyu dörgés, a mely hol a tenger viharához, hol szélvész rohamához hasonló. A föld inogni kezd, a színházi nép hanyat-homlok menekül. Azonközben kezdetét veszi a Vezuv rémséges munkája. Az iszonyu sötétségben, melyet a hatalmas villámok is alig képesek megvilágítani,

A pompeii amphitheatrum.

A Forum civile (portici).

a levegőből izzó hamu, és horzsoló szikladarabok hullanak alá.

Azt hitték, hogy a leláncolt óriások kivételközve békójukból, újra kezdték a megsemmisítés harcát a mindenség ellen. Az általános zavarban mindenki vagyonának legértékesebb részét összeszedve, családtagjaival egyetemben menekülni akar a biztos halál elől. Kiki futni akar a halált hányó hegy elől; de ha leküzdötte a fojtó gőzök veszedelmét és nehezen a tengerig el vánszorgott, új veszedelmekkel kellett megküzdödni, mert a tenger annyira háborgott, hogy medréből kicsapott és a megkötött hajók a biztos révtől elszakadva gazdátlanul hánykódnak vala a tengeren. Végére hallatszlik egy recsegés, mintha a föld kifordult volna sarkaiból, egy felhőszakadáshoz hasonló tűzroham fojtó, fekete füsttől kísérve és — Pompei, Herculanium és Stabiae városokra borult a láva, hogy mint óriási szemfedél örökké tartó sirba temesse. — Az egyiket a három közül — Pompeit megtartotta a gondviselés romjaiban, hogy azokat a mulandóság, a megsemmisülés ellenére is csodálni tanuljuk, Stabiae többé nem fog napfényre kerülni, mert a hosszú századok folyamán egy újabb község épült reája, Castellamare; Herculanium, lávárétegét is ellepte a terjeszkedő emberiség és a romok felett új életben, új virágzásban keletkezett egy község, a melynek neve Portici. De a kutató emberi szellem az akadályoktól vissza nem retten, hanem vakondok módjára alássa a várost, annyira, hogy Portici házait cölöpökkel kénytelenek megtámasztani. Különben építészeti szempontból Herculanium nem is olyan tanulságos, mint Pompei, legfeljebb fennmaradt műipari és házi szereit illetőleg. Ezek szerint Herculanium és Stabiae romjairól a mi szempontunkból nem lehet beszélni.

Ha meggondoljuk, hogy a Vezuv kiöntése után Pompeire mintegy 1700 évnvi feledés borult, akkor méltán kérjük: mi lehetett oka annak, hogy egy várost művészeti és egyéb kincseivel együtt ennyi időn át látszólag a romlás angyalának karjai között hagyták? E kérdésre több feleletünk van. Először: tekintve a jelenleg kiasott maradványok aránylag csekély voltát és tekintve a helylyel-közzel felmerülő csatornaszerű nyílásokat, elég alapos okunk van hinni, hogy az életben maradt lakosság a katasztrófa után bizonyára ásatásokat eszközölt és vagyonának legalább romjait megmenteni

törekedett. Ezt annál inkább tehette, mert akkor még könnyebben hozzáférhető volt a város, a mennyiben, a századok folytán 4—5 mtrnyire vastagodott borító réteg akkor legfeljebb 1½—2 méternyi lehetett.

Titus császár egyébiránt maga is kiküldött egy bizottságot az elpusztított helyek megvizsgálására és az ásatások ügyében esetleges indítványtétel végett.

De ennek a bizottságnak is úgy látszik csak annyi eredménye volt, a mennyi a kiküldött bizottságoknak rendszeresen lenni szokott. Annyi bizonyos, hogy Pompei névvel a közelben újra épült egy város, melyet azonban 472-ben Kr. után — tehát 400 évvel a pompeii pusztulás után — hasonló gyászos sors ért. Az erre következő népvándorlás csordái Pompei sirja felett már viruló növényzetet találtak, mely szintén hozzájárult ahhoz, hogy a várossal együtt annak neve is feledésbe merüljön. A nép ajkán élt azonban a dal, a mely melabusan panaszkodott »le Civita«-ról — az elfeledt városról.

1748-ban történt, hogy földmivelők szőlő-ásás közben véletlenül falazatra bukkantak és tovább ásva apróbb értékes tárgyakat leltek. E körülményhez járult, hogy kevéssel előbb a herculaniumi színházattaláltak meg, minek folytán most a közfigyelem Pompeire irányult. Természetesnek tartjuk, hogy kezdetben az ásatásokat nagy eréllyel folytatták; de mindenféle politikai okok, különösen a gyakoribb olasz háborúk a sikeresebb ásatásokat felette késleltették. Csak most, hogy Olaszország mintegy két évtized óta békét élvez, mondhatjuk, hogy az ásatások rendszeresen folynak; maga a törvényhozás szavaz meg e célra évenként 30 ezer forintot. A munka mind e mellett meglehetősen lassan halad, mert eleddig mintegy harmadrészét fedték fel a városnak, mely vi-

Pompei: Basilica.

rázó korában akkora lehetett, mint hazai városaink között pl. Kolozsvár. Jelenleg vízszintes irányban történik az ásás és arra törekednek, hogy előbb lehetőleg alaposan megvizsgálják a 4—5 réteget és azt, a mit e rétegek borítanak. Természetes, hogy ezen eljárásnál, a midőn ugyszólván minden maroknyi por vagy láva vizsgálgatás tárgyát képezi, a gyors elhamarkodott munka sikeres nem lehet. Valószínű tehát, hogy ily lassu, mert alapos munka mellett Pompei a maga egészében talán csak egy század mulva lesz látható. Ennyit röviden az ásatásról magáról!

Ha a láva alól kiásott Pompeiről szólunk, természetesen nem szabad modern színezetű városra gondolnunk. A mi manapság a szem-

lő elé tárul, az egészben véve rom, a fedelek bedőltek, a felső és többnyire fából épült emeletek elszenesedtek, az oszlopok megsérültek. Hasonló megsemmisülésnek volt kitéve majdnem minden fabutor és eszköz; a mi pedig értékes ingó jószág volt, azt nagyrészt a menekülő lakosság vagy magával vitte, vagy, a mint fennebb mondani szerencsém volt — a túlélők utólag kikaparták.

A mi leginkább birt ellentállani a tűz és láva, meg az idő pusztításának, az a nagyszámu középület, mint: templom, színház s több eféle.

A mi a mai Pompeiben feltűnő ürt csak tetézi, az a körülmény, hogy a legtöbb tárgyat, a mintegy egy órányi távolságban levő, nápolyi «Museo Nazionale»-ba viszik, a mely muzeumban a pompeii leletek számára több óriási terem van fenntartva. Magában a romvárosban azért nem hagyhatók meg, mert a számtalan, megfizethetetlen műbecsű festmény, mozaik és egyéb képzőművészeti műremek nem igen bírna dacolni az idő viszonyosságával — no meg egyes amateur gyűjtők szenvedélyével. Annyira terjed az ásatások igazgatóságának elővigyázata e tekintetben, hogy egész — néha több négyyszög méternyi — mozaikokat a padlóval együtt egy darabban kiemeltet és úgy viteti el Nápolyba, hol vaspántokkal a muzeum falára erősítve láthatók.

(Folytatása következik.)

Az esztendőről.

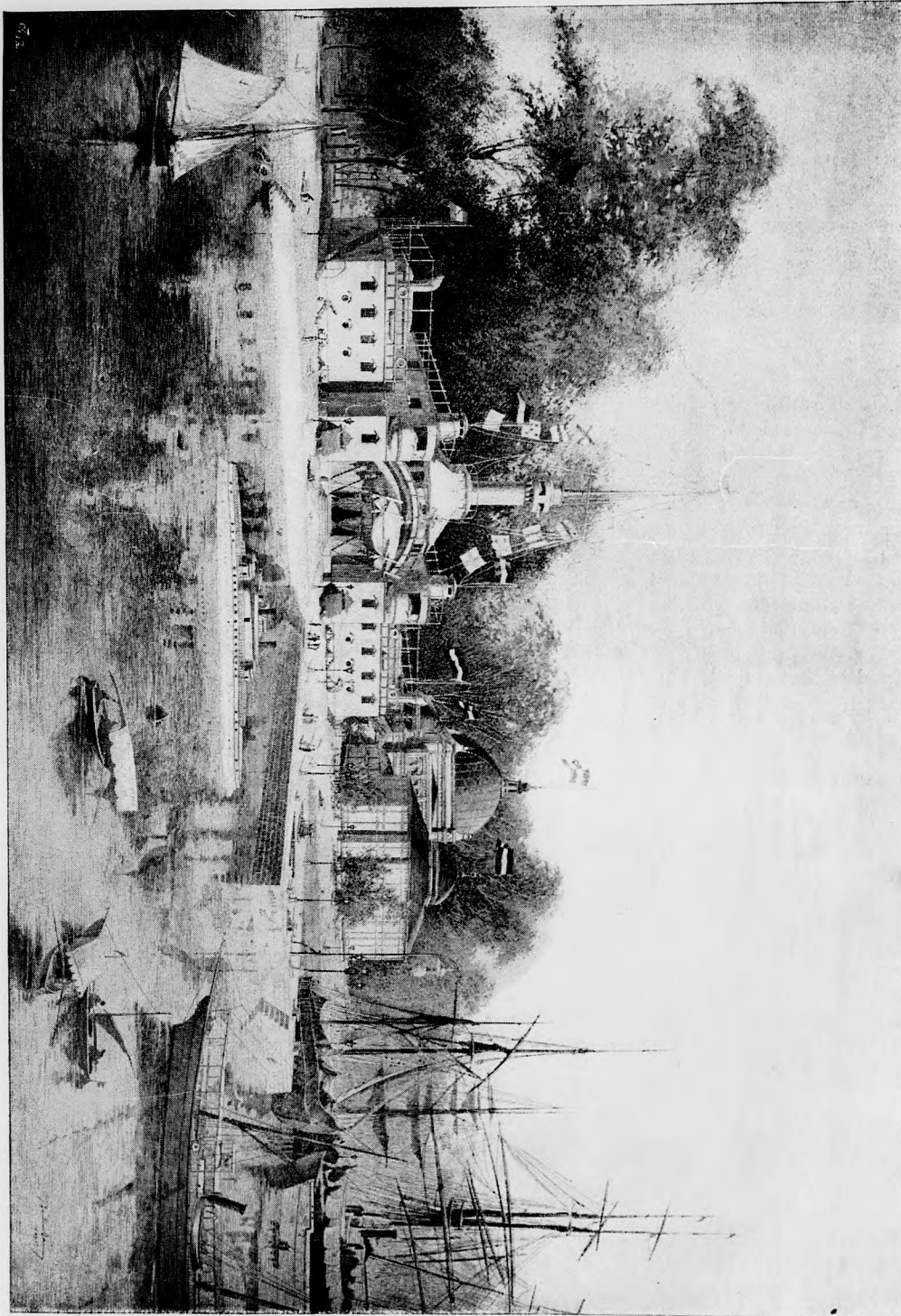
— A Tanulók Lapja számára. —

Az esztendő az az idő, a mely alatt a föld nap körüli utját megteszi. Ehhez 365 napra, 5 órára, 48 első és 46 másodperere van szüksége. Az órák és percek minden negyedik évben kitesznek egy napot, s akkor az év 365 nappól áll, mint az idei év, — ezt szökőévként nevezik. Bármely évszámról megmondhatjuk, hogy szökő év-e, vagy nem, mert az az év, melyben a számok összege négygyel osztható, szökőév.

Többféle évet különböztetnek meg: csillagászati és polgári évet. Az előbbi ismét lehet tropikus, sziderikus v. csillagév, anomális év, holdév s platói vagy nagy év.

Történelmileg nevezetesebb évek a következők: 1. Az egyiptomi év vagy Nabonaszár

éve, mely 12 harmincznapos hónaphól és 5 kiegészítő nappól állt. 2. Az ó-római, vagy albáni év, mely kezdetben csak 10 hónapos volt: március, április, május, junius, quintilis, sextilis, szeptember, október, november, december, melyhez Numa Pompilius két új hónapot, a januáriust és februáriust csatolta. Mivel azonban a 355 nappól álló holdév kezelése közben sok rendellenesség fordult elő, Julius Caesar Sosigenes csillagász segítségével a mulasztást helyre hozta Kr. e. 46-ban s febr. 23 után huszonhárom, november és december hónapokban 67 napot szurt közbe, úgy hogy ez év 445 napossá vált. Ennek a hiányait pótolta VII. Gergely pápa, megállapítván az időszámítást úgy, mint az napjainkban használatos. Ezt

Hadi tengerészeti csoport.

az időszámítást nem fogadták el a görögkeletiek, a kik a Julius Caesar-féle naptárt használták továbbra is; mivel pedig a két időszámítás között némi időeltérés van (a század végeig 12 nap) ők 12, 1900 febr. 24-től fogva 13 nappal hátrább vannak.

A törökök és arabok 354 napos hold évet használnak, mely a hederával (Mahomet futása) kezdődött 622. július 16-án. Hónapjaik 29 és 30 naposak. A khinaiak éve 12 holdhónapból áll, ha azonban a nap az év elteltével még nem futotta be az állatkörreltő jegyét, még egy hónapot toldanak az évhez, de hány nappal és mily időközökben, arra határozott szabály nincs. A zsidók éve hold év; a rendes 29 és 30 napos hónapokból áll, melyek nevei: nisan, ijar, szivan, tamusz, ab, elul, tiszi, marchesván, kiszlev, tebet, sebat, adar; minden 19-ik évben 7-szer egy tizenharmadik hónapot, a vedeart, adják hozzá.

A görögök éve eleinte 12 harmincznapos hónapból állt, s tavaszra, nyárra és télre volt beosztva; később a hold évet használták, Kr. e. 776-ban azonban 4 évet vettek össze s ezt

olympiadnak nevezték. A római hódoltság korában azonban ők is átvették a julianus-féle évet s azt használják ma is.

1792. szept. 12-én a francziák a köztársasági évet hozták divatba. Tizenkét 30 napos hónapja volt ez évnek és 5 kiegészítő napja, csakhogy a Gergely-féle év és a köztársasági év közti eltolódások folytán sok visszasság fordult elő, miért is 1805. szept. 9-én ez év számítását megszüntették s a Gergely-féle időszámítást fogadták el ismét.

Az ujév a zsidóknál szeptember és október közepei közt, a rómaiaknál eleinte a tavasz napéjegyenkor (márcz. 21.) később, a julianusi számítás óta január 1-re esett. A keresztények eleinte március 1-ével, majd Karácsonnyal, majd márcz. 25-ével kezdték meg az évet, míg végre a szintén már kezdettől használt január 1-eje vált általánossá. Az egyházi év kezdete advent első vasárnapján (nov. 26. és dec. 4. közt) a görögkeleti vagy orosz egyházban szept. 14-e, Angliában pedig Gyümölcsoltó-Boldogasszony napján (márcz. 25.) van.

Evoe.

A tejes bögre.

(Karvaly Mór képéhez.)

Buksi gyerek korában kis Feri,
— Van-e, ki e nevet nem ismeri?
Úzsonnára száraz kenyér helyett
Tejet
Kapott
S a tejhez egy kilit, jó nagyot.
A mint mondom, egy kilit, jó nagyot.

Először is hát mit teszen?
Köszöni szépen, illedelmesen.
A bögréjét pedig hová
Raká?
Feje
Simahajú tetejire.
A mint mondom, feje tetejire.

S hogy teje tett szert, lett Ferike vig,
Öreg szüléje előtt ugrádozik.
Hiába inti őt a nagymama:
Nana!

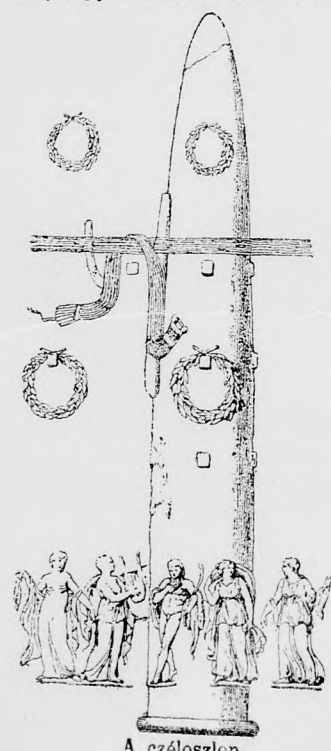
Vigyázz!
Kedved követendi gyász!
A mint mondom, követendi gyász.
Ugy lett. A sok ugrádozás alatt
Lehullt a bögre s száz felé hasadt.
Ferike elbúsul; kedvét szegi
Neki,
Hogy a
Tejet igya a föld pora.
A mint mondom igya a föld pora.
Mit tön? A tej okozta folt
Fölé szép esendesen hajolt
S nem tenném, szólt, de mással nem birok
Ez ok
Miatt
Felnyalom, mig egy csepp marad.
A mint mondom, a mig egy csepp marad.

Palotai Hugó.

A rómaiak czirkuszi játéka.

Valamint a görögök olympiai ünnepélei eredetökre nézve visszanyulnak a mythosok világába, Kronos uralma arany korának idylli életébe, épen úgy a római nyilvános játékok eredetére vonatkozó hagyományaink, Róma alapításának széles mondaköréből esnek össze. A játékok itt úgy mint amott, az isteni tisztelet egy részét képezték. Romulus idejétől kezdve Rómában, minden esztendőben, augusztus hó 21-én Consusnak, a titkos határozatok Istenének tiszteletére áldozati barmokat öltek le s égő áldozatokat mutattak be a termés zengéiből, majd ló- és öszvér-versenyt tartottak. Tarquinius Priscus sokkal nagyobb pompával és ünnepségekkel tartotta meg ezeket a játékokat, a latinok felett kivívott győzelme után s állandó helyet jelölt ki számukra a Circusban, melyet az irók, attól fogva Maximusnak vagy röviden csak Circusnak neveznek. Ez az a hely volt, ahol az első rómaiak azt a híres látványosságot rendezték, a melyen nőket raboltak magoknak.

A római játékok azonban vallási jelentőségüket mihamar teljesen elvesztették, s a világias mulatozás jellegét öltötték magokra. A mily egyszerűek voltak az első játékok s alig

A czéloszlop.

vettek egy órai időt igénybe, a mennyiben csupán négyfogatos és ugró versenyből állottak, annyira fényessé, változatosakká, sőt szükségessé lettek a császári Róma korában. Ehhez képest meg van nekik a magok saját története, míg a hellén nemzeti játékok lényegileg egyformák maradtak. A római nép szerfölött vágyakozott e játékok után s reggeltől estig, forró napon, vagy szakadó esőben kitartott azok szemléletében, s

éppen ebben ismerünk rá a rómaiak sajtós természetére. A szomszédos, vagy rokon népek egyikénél sem találunk a nyilvános játékok dolgában ahhoz hasonló kifejlődést, mint a melyet a rómaiaknál tapasztalunk; itt ugyanis azok az állami és népeletnek fontos tényezői voltak. Maga a keresztény szellem hatása sem volt képes a római Circus és Amphitheatrum megszokott látványosságait és meggyökerezett játékeit kiirtani.

Foglalkozzunk legelőbb is az összes római játékok között a leghiresebbekkel, az u. n. circusi játékokkal.

A circus szó eredetileg egy lapos nyílt tért jelent, a melyet körben a nézők számára fenntartott emelvény vesz körül. A Circus Maximus fából volt építve s az Aventinus és Palatinus majdnem párhuzamos lejtői közötti Murciavölgyben feküdt. Berendezése a görög hippodroméhoz hasonlított. Idő folytán leeggett s azért kőből építették újra. Julius Caesar kibővítette, úgy hogy 150,000 néző férhetett el benne. Neró építkezései után 250,000 ülése volt, a melyeket Traianus 5000-rel megtoldott s a 4-ik évszázadból való tudósítások szerint 385 ezer ülőhely volt benne, a mi szinte hihetetlen dolog.

Mily óriási hatást gyakorolhatott ez az emberekkel megtömött épület, a melyben a világnak majdnem minden népe, a legkülönbözőbb viseletben látható volt!

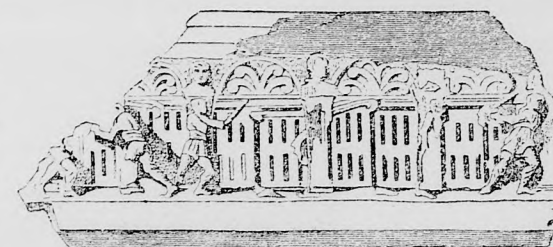
Legközelebről érdekelnek minket a circusi játékok, melyek a császárság korában már kora reggel vették kezdetüket. Alig hajnalodott, már is nagy ember tömeg verődött össze a Circus körül, hogy kapunyitáskor a sokféle bejáraton és lépcsőzeten keresztül jó helyre vergődhessenek. Azt mondják, hogy Caligula császárt egyszer éjnek idején álmából fellármázta a Circus körül tolongó nép s ő bottal kergette azt szét.

Az ünnepséget az u. n. pompa nyitotta meg, a mely igen hasonlított a diadalmenethez. A kiindulás a Capitoliumról történt, a mennyiben az egész éven át ott őrizték a capitoliumi istenségek: Jupiter Junó és Minerva szekereit és emelvényeit. Lassu, méltóságteljes léptekkel jöttek le az ünnepiesen földszített Forumra; innen a tuscus városrészen, a Velabrumon és marhavásár-téren keresztül eljutottak a Circus középső főkapujáig. Ezen át bevonultak s a czéloszlopok körül az egész versenypályát bejárták. A menetet elkísérte az a főtisztviselő is,

a ki a játékot rendezte, vagy annak távollétében, egy legfőbb államhivatalt viselő helyettes. Ennek a tógája palma virágokkal volt díszítve, kezében elefántcsont jogart tartott Jupiter sasával, fején pedig nagy arany koszoru volt, drága kövekkel ékesítve. Ő maga diadalkocsijában állott s utána cliensének és barátainak hosszú sora következett. Augustus császár ily alkalomkor gyalog hintón is hordoztatta magát.

Dionysios leírása szerint legelőbb az ifjak haladtak, részben lóháton és kocsikon csoportosan, részben pedig gyalog, szakaszokra és rendekre osztva. Ezek után a négyes- és kettősfogatok következtek a versenyezni szándékozók, majd a nehéz- és könnyűfegyverzetű küzdők s az athléták, akiknek csupán a derekuk volt ruhával övezve. Ezek nyomában három csapatra osztva vonultak a tánczosok, a férfiak, az ifjak és a gyermekek, fuvolások és a ezitherán-játékok kíséretében. A tánczosok vörös tuniczát, övet, kardot és rövid dardát viseltek; a férfiak ezen kívül még sisakjuk is volt, rengő toll bokrétaival. Minden szakasznak megvolt a maga előtánczosa. E fegyveres csapatok mögött karénekesek jöttek, kik közül egyesek sileneket ábrázolva, rojtos ruhában s virág füzérekbe burkolózva jelentek meg, mások pedig bakbörbe öltözve, köténnnyel övezve s felborzolt hajjal haladtak, miközben satyr-tánczot jártak s nevetető módon majmolták az előtők menők tánczait.

Erre ismét ezitherajátékosok és fuvolások következtek, a kiknek nyomában szállították az áldozati állatokat és tárgyakat, még pedig

A czirkusz sorompója.

úgy, hogy előre mentek az áldozó fiúk füstölőkkel, melyekből egész ut folyamán áradt az áldozati illat, majd az arany és ezüst edényeket vivő férfiak csoportja következett. (Ez áldozati edényeket az istennek ajánlották fel a vallás és állam nevében.) Ezek után vezették az áldozatra, szánt állatokat, a melyek értékes — kézimunkákkal ékesített — takarókkal voltak földszítve. Legvégül vitték az istenek képeit és szobrait, az őket megillető öltözetekben, jelvényekkel és találmányaikkal, melyek miatt különös tiszteletben részesültek. Minthogy azonban a czirkuszi játékokat mindig csak bizonyos istenségek tiszteletére rendezték, a többi istenségeket egyrészt a menet dicsőségének emelésére hordozták körül, másrészt, hogy valamely istent mellőzésükkel meg ne sértsenek. Ezekhez csatlakozott a papok testületének hosszú sora, a kik az ő fehér, vagy hiborszín bő és sokráczu ruhájokról méltó föltűnést keltettek, élükön a pontifex maximussal.

(Folytatása következik.)

Kerestetik egy fiu.

Irta: GAÁL MÓZES.

Mindnyájunknak kedves ismerőse az effajta vaskos betűkkel nyomtatott apró hirdetés: «Kerestetik megvételre egy használt zongora.»

Számos egyéb dolog kerestetik és ajánlatik megvételre, hanem a kis hirdetések útján körözött fiugyermek mégis ritka jelenség.

No hát vegyük tudomásul, hogy ilyen is létezik.

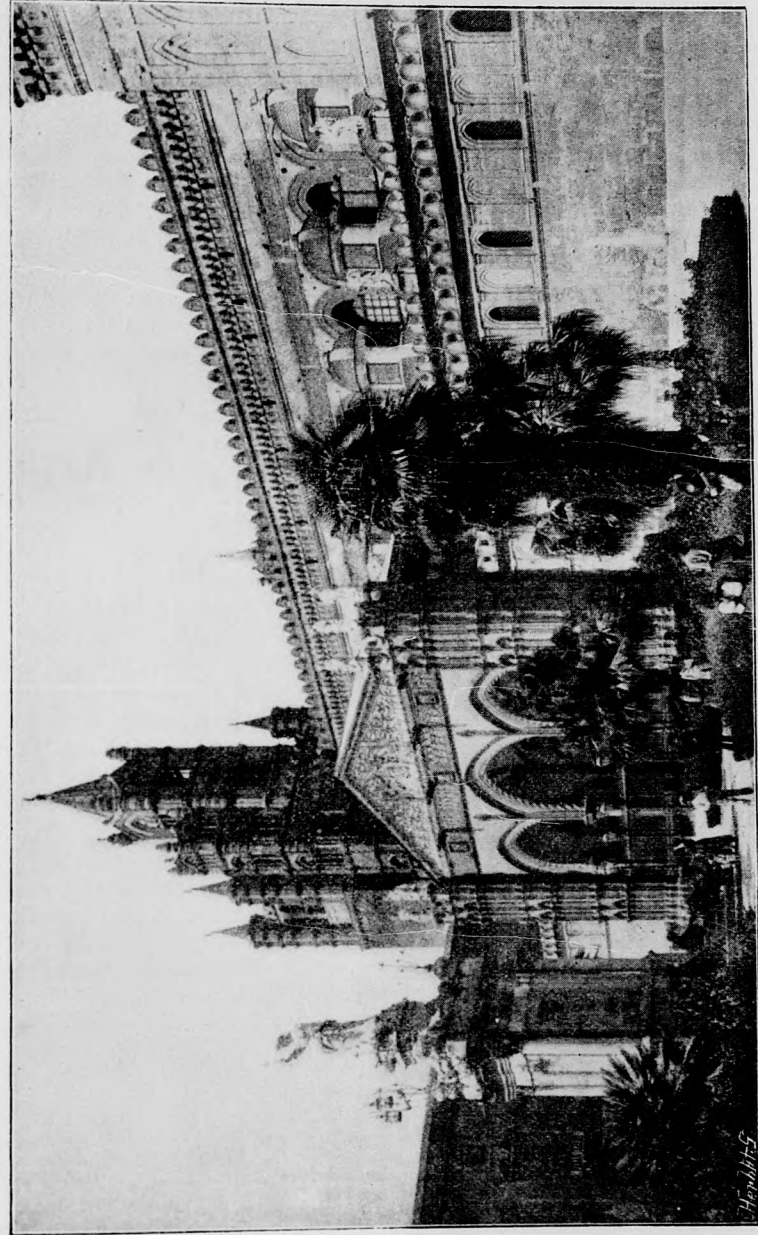
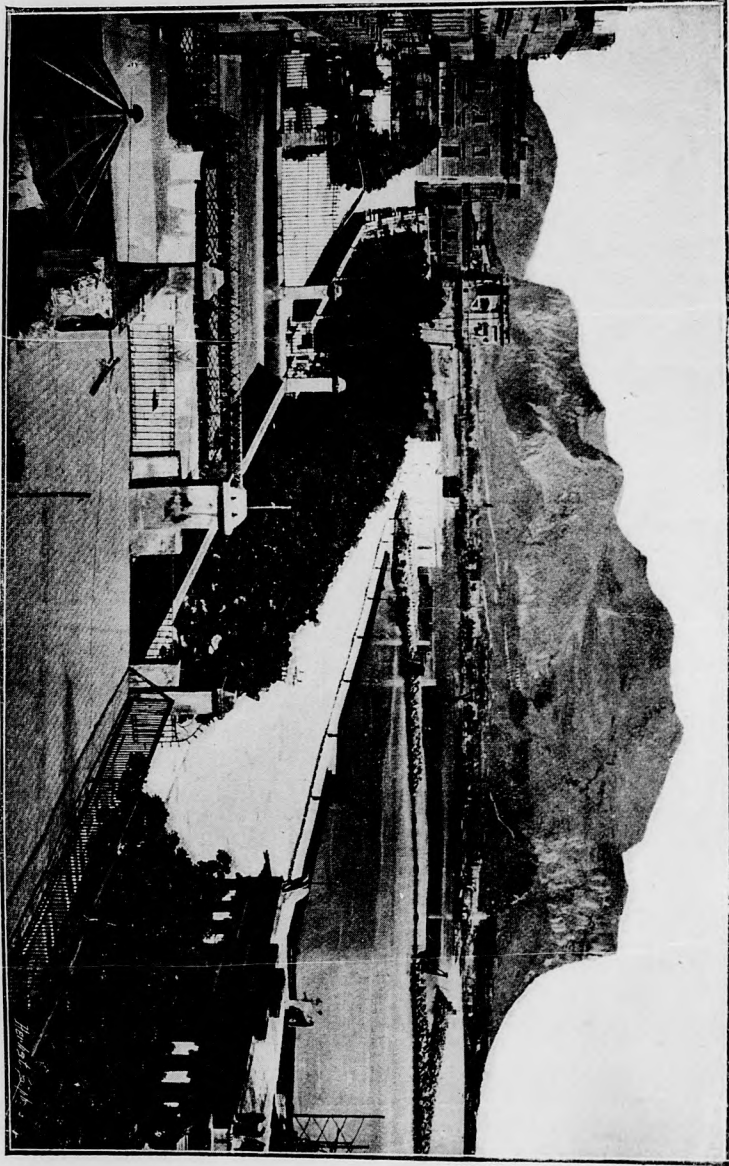
Egy óbudai édes-anya reklamáta 30 krajczáros hirdetésben a fiát, s én mélységes megindultsággal olvastam, annál is inkább mert nyomban utána egy 19 éves, csinos árva leány kért jólelkü magános urtól «Háládatos» jelige alatt 50 forintot segélyképpen, mert — ugymond a jó lélek — ha őt meg nem mentik, elmerül.

Mint amolyan tanítással és neveléssel foglalkozó mesterembert, érdekelt az elkallódott fiúnak sorsa, érdekelt pedig azért, mert az ominózus hirdetésben ezek a figyelemre méltó sorok is valának: a fiut Sch... J...-nak hívják (szakasztott olyan mint az elkallódott kutyuskáknál) »a drága pincs «Sipszi» névre halgatt), hogy édes mamája nem fogja megverni, ha előkerül.

Ez már fontos dolog.

Tehát az én barátockám egészen modern portéka volt, kiből az önállóság és energia meglepő korán nyilatkozott. A mamája veréssel fenyegette, ő pedig így gondolkozott magában:

Palermo. A Monte Pellegrino.

Palermo. A székesegyház (Cattedrale.)

— Én önérzetes férfi vagyok, kinek férfiúi becsületére okvetetlenül féltékenynek kell lennie. Ha valaki büntetlenül megérint, akkor én tönkre vagyok silányítva, lehetetlenné tesznek a társadalomban. Ime ez a nő kit «anyám»-nak nevezek, mert úgy szokás nevezni azokat a nőket, kik az embert szívök alatt hordozták, nevelték és ruházták, esetleg szerették is . . . ez a nő engem megakart verni . . . Kérdeztem a társadalmat: vajjon én Sch. J., nem cselekedtem-e korrektil, ha kitértém utjából és megmentettem férfiúi méltóságomat . . .

— Igazad van modern fiacskám, a mamának semmi körülmények között nincsen joga arra, hogy fiacskájának rózsás fülét megránczigálja, még akkor sem, ha teljes joggal reá szolgált. Ó, a mamának egészen más kötelességei vannak manapság. Figyelj csak jól ide, elmondom úgy, a mint azelőtt több mint kétezer esztendővel az öreg atheni bölc, Sokrates, elmondogatta az ő fiának Lamproklesnek.

«Az anya köteles gyermekét a legnagyobb jótéteménnyel: az étellel megajándékozni. Köteles őt ápolni, betegségében ágya mellett virasztani; szívébe a jónak és nemesnek magvát elhinteni, tudatlanságában oktatni, gyámoltalanságában oltalmazni, testét ruhával befedni, megmutatni neki a Jó-nak és Igaz-nak utját. Jövő boldogulását a maga jóléténél többre kell becsülnie. Ha az ő tudása kevés, majdan ahhoz értő embereket kell fogadnia drága pénzen, hogy azok tanítsák . . .»

Ilyenformán mondogatta Sokrates, csak hogy ő, édes fiacskám, nem úgy fejezte ki, hogy mindezt az anyának meg kell tennie, hanem egy kissé ósdián: jótéteménynek minősíti, melyért a gyermeknek holtigtartó hálával kell viseltetnie édes anyja iránt, sőt még azt is el kell viselnie, ha az anyja néha megszidja, ha ellene fölindul.

Persze . . . persze, fiacskám, így csak kétezer évvel ezelőtt beszélhettek a szülők; ma egészen más világ van. Megváltozott a gyermek társadalmi állása.

Bölcseknél belátom én ezt, s a világért sem tartom kárhóztatásra méltó cselekedetnek azt, hogy Sch. J. fiatal ur elszökött hazulról.

Arra ugyan élénken emlékezem még, hogy egyik székelő atyámfia, kinek jó nagy kajlabajusza volt már, őt kamasz fia és vállán negyven esztendőnek a terhét hordozta, egyszer hatvan éves apja ura előtt véletlenül úgy állott, hogy a pipa a szájában füstölge és a szót valahogy foghegyről füsttel elegyesen eregette ki, miért is a kemény székelő apó akkorát talált édes fiának a képére vágni, hogy a kalap és pipa

menten kirepült — az a fejből, ez pedig a szájából . . . de végre fiacskám, ez csak a paraszt emberek között fordulhat elő . . . ez a — — — hogy is nevezzem csak . . . ez a műveletlenség!

. . . Ó, hogy a jó isten áldja meg annak az öreg székelőnek a jobb kezét, melylyel kalapot és pipát röpitett a levegőbe . . .!

De hadd mondjam tovább, fiacskám. Te azt gondolod úgy-e, hogy a negyven esztendősi fiu rögtön rárohant az apjára és agyba-főbe verte ezért a rettenetes meggyaláztatásért? . . . Mert hát így volna ez rendén, vagy mi?

Nem ezt cselekedte, hanem felszedte a kalapját és a pipaszárát (mivelhogy a pipa sok darabba töredezett) és olyan megszegy-nülve állott az — édes apja előtt, a mint te fiacskám, és többi kortársaid még soha sem álltatok.

Hát ezeket a dolgokat ugyan bizony minek hordottam össze?

Sch. J.-t az édes anyja megveréssel fenyegette, és Sch. J. megszökött hazulról. Hiszen, ha csak ez az egy eset fordulna elő, akkor rá biznók az ifju urat a sorsára, hadd lásson világot, keressen egy másik mamát, a ki őt sohasem fogja veréssel fenyegetni; hanem úgy veszem észre, hogy az Sch. J.-k száma — talán szelidebb kiadásban, — de mégis napról-napra szaporodik.

A gyermeki jogok legyűrrik a gyermeki kötelességeket s a családi élet szűk körében lábra kap a gyermeki uralom.

Természetes dolog ez, nincs mit csodálkoznunk rajta.

Melegágya ennek az oktalan majom szeretet, mely jó korán kihüvelyezi a gyermek szélszéleiből az én-t, istápolja az önző magaszeregetet, nem urának és parancsolójának, hanem szolgájának tekinti a gyermek anyját, apját; nem csókolja a büntető kezét, hanem megüti.

Eleinte tréfának minősíti a mama, kedvét leli a pajkos vakmerőségben az apa s nem gondol azzal, hogy kigyót melenget, mely életre kelve mérget lehel.

Miért van az, hogy a jól nevelt, szerény és tartózkodó gyermekek látása oly szokatlanul jól esik mindnyájunknak? Azért, mert ritkák.

Elékesített, cifra ruhákban pompázó babákat látunk, kik ott lábatlankódnak minduntalan a nagyok között, kik a nyávogásban, követelésben, sőt a forma szerint való »aprehensio«-ban kifogyhatatlanok. Legfeljebb, ha az illetésűk egy-két chablonos mozdulatát megta-

nulják, azt sem azért, hogy tisztességet tudjanak, hanem azért, hogy jókorán mutogatásra alkalmas majmocskák szerepében kellemeztessenek. Ezekből az abszolútikus hajlandóságú legénykékkől és kisasszonykákból válnak — legnagyobbobbrészt a háládatlan gyermekek, kik görbe szemmel néznek az elaggott szülőkre, s a menyinyiben saját kényelmük rovására történik, nyügnök tekintik a róluk való szeretettel teljes gondoskodást.

Felfordult világ az, a hol a gyermek érzékenységével úgy kell bánnunk, mint a himes tojással, hogy valamiképpen meg ne bántuk.

Bizony néha kívánatosnak tartanók az apák és anyák régi omnipotenciáját vissza-kérdőzni, hogy ne a gyermek bíraskodjék az apa felett, hanem a gyermek reszkessen apjának összeránczolt szemöldökétől.

PALE RMO.

Irta: Dr. ERŐDI BÉLA.*

A Piazza Marinara nyílt vendéglőnk. A mint kapunkon kilépünk, előttünk a nagy térnek legszebb ékessége pompázik, a Giardino Garibaldi, szép pálmákkal, délszaki növényekkel, virágágyakkal. A cicások, musák, legyezős és datolyapálmák, sajátosan recézett, nyárs-és tányéralaku levelekkel, vastag, csupasz törzseikkel és üstökös koronáikkal Afrikát juttatják emlékünkre. A Piazza Marina környezete, a házak lapos tetőikkel, kiugró erkélyeikkel elősegítik a csalódást. Mintha Kairóban az Ezkebieh-téren volnék. Közel vagyunk Afrikához, aztán az arab uralom annyi nyomott hagyott a városban, hogy még századok múlva is megmaradt belőle valami. Mintha a levegőben, a hangulatban is volna valami, a mi az arab uralomra emlékeztet.

Pár lépésre innen a Via Vittorio Emmanuelén vagyunk. Ez és a Via Macqueda Palermonak két főutcája. Keresztben szelik egymást s így majdnem négy egyenlő részre osztják a várost. A Via Vittorio Emmanuele, melyet a nép ma is régi arab nevével Cassaronak nevez, a tengerpartra torkollik. Ide vezetnek megint önkénytelenül lépteim. A Porta Felice hatal-

* Mutatvány dr. Erődi Béla főigazgató «Utazásom Szicília és Malta szigetén» cz. kitűnő munkájából, melyet az ifjusági könyvtáraknak beszerzés végett melegen ajánlhatunk. Kapható a Wodianer-féle könyvkereskedésben, Bpest, Andrassy-ut 21.

Sok keserőség, sok csalódás, sok kárhóztatás példa nem állana előttünk szomorú tanúságképpen a gyermeki hálátlanságról, ha annak idején egy-egy igazságos arculütés lett volna a szülők nevelőeszköze, nem a czukorka, mely nemcsak a gyomrát rontotta el a kényeskedő gyermeknek, hanem a lelkét is megmételtyezte.

Azért én a te sorsodat Sch. J. nem irigylem, akkor sem, ha a 30 krajezáros hirdetés visszakerít a szülei házhoz, ámbátor kevés reményem van, hogy a becsületes megtaláló hazaszállitson, mert édes anyád ugyan elengedi majdan a verést, hanem elfelejtett a becsületes megtalálónak egy kis — jutalmat kilátásba helyezni, pedig lám, az elveszett pincsi-kutyák gazdái rendszeren 5—10 frtos jutalommal keresik elveszett drága jószágait.

— Én önérzetes férfi vagyok, kinek férfiúi becsületére okvetlenül feltékenynek kell lennie. Ha valaki büntetlenül megérint, akkor én tönkre vagyok silányítva, lehetetlenné tesznek a társadalomban. Ime ez a nő kit «anyám»-nak nevezek, mert úgy szokás nevezni azokat a nőket, kik az embert szívök alatt hordozták, nevelték és ruházták, esetleg szerették is . . . ez a nő engem megakart verni . . . Kérdeztem a társadalmat: vajjon én Sch. J., nem cselekedtem-e korrektil, ha kitértém utjából és megmentettem férfiúi méltóságomat . . .

— Igazad van modern fiacskám, a mamának semmi körülmények között ninesen joga arra, hogy fiacskájának rózsás fülét megránczigálja, még akkor sem, ha teljes joggal reá szolgált. Ó, a mamának egészen más kötelességei vannak manapság. Figyelj csak jól ide, elmondom úgy, a mint azelőtt több mint kétezer esztendővel az öreg atheni böles, Sokrates, elmondogatta az ő fiának Lamproklesnek.

«Az anya köteles gyermekét a legnagyobb jótéménnyel: az étellel megajándékozni. Köteles őt ápolni, betegségében ágya mellett virasztani; szívébe a jónak és nemesnek magvát elhinteni, tudatlanságában oktatni, gyámoltalanságában oltalmazni, testét ruhával befedni, megmutatni neki a Jó-nak és Igaz-nak utját. Jövő boldogulását a maga jóléténél többre kell becsülnie. Ha az ő tudása kevés, majdan ahhoz értő embereket kell fogadnia drága pénzen, hogy azok tanítsák . . .»

Ilyenformán mondogatta Sokrates, csakhogy ő, édes fiacskám, nem úgy fejezte ki, hogy mindezt az anyának meg kell tennie, hanem egy kissé ódiásan: jótéménnyek minősíti, melyért a gyermeknek holtigtartó hálával kell viseltetnie édes anyja iránt, sőt még azt is el kell viselnie, ha az anyja néha megszidja, ha ellene fölindul.

Persze . . . persze, fiacskám, így csak kétezer évvel ezelőtt beszélhettek a szülők; ma egészen más világ van. Megváltozott a gyermek társadalmi állása.

Bölesen belátom én ezt, s a világért sem tartom kárhóztatásra méltó cselekedetnek azt, hogy Sch. J. fiatal ur elszökött hazulról.

Arra ugyan élénken emlékezem még, hogy egyik székely atyámia, kinek jó nagy kajlabajusza volt már, őt kamasz fia és vállán negyven esztendőnek a terhét hordozta, egyszer hatvan éves apja ura előtt véietlenül úgy állott, hogy a pipa a szájában füstölge és a szót valahogy foghegyről füsttel elegyesen eregette ki, miért is a kemény székely apó akkorát talált édes fiának a képére vágni, hogy a kalap és pipa

menten kirepült — az a fejből, ez pedig a szájából . . . de végre fiacskám, ez csak a paraszt emberek között fordulhat elő . . . ez a — — — hogy is nevezzem csak . . . ez a műveletlenség!

. . . Ó, hogy a jó isten áldja meg annak az öreg székelynek a jobb kezét, melylyel kalapot és pipát röpitett a levegőbe . . .!

De hadd mondjam tovább, fiacskám. Te azt gondolod úgy-e, hogy a negyven esztendősi fiu rögtön rárohant az apjára és agyba-főbe verte ezért a rettenetes meggyaláztatásért? . . . Mert hát így volna ez rendén, vagy mi?

Nem ezt cselekedte, hanem felszedte a kalapját és a pipaszárát (mivelhogy a pipa sok darabba töredezett) és olyan megszegy-nülve állott az — édes apja előtt, a mint te fiacskám, és többi kortársaid még soha sem álltatok.

Hát ezeket a dolgokat ugyan bizony minek hordottam össze?

Sch. J.-t az édes anyja megveréssel fenyegette, és Sch. J. megszőkött hazulról. Hiszen, ha csak ez az egy eset fordulna elő, akkor rá biznók az ifju urat a sorsára, hadd lásson világot, keressen egy másik mamát, a ki őt sohasem fogja veréssel fenyegetni; hanem úgy veszem észre, hogy az Sch. J.-k száma — talán szelidebb kiadásban, — de mégis napról-napra szaporodik.

A gyermeki jogok legyűrük a gyermeki kötelességeket s a családi élet szűk körében lábra kap a gyermeki uralom.

Természetes dolog ez, nines mit csodálkoznunk rajta.

Melegágya ennek az oktalan majom szeretet, mely jó korán kihüvelyezi a gyermek szélyeiből az én-t, istápolja az önző magyszeretetet, nem urának és parancsolójának, hanem szolgájának tekinti a gyermek anyját, apját; nem csókolja a büntető kezét, hanem megüti.

Eleinte tréfának minősíti a mama, kedvét leli a pajkos vakmerőségben az apa s nem gondol azzal, hogy kigyót melenget, mely életre kelve mérget lehel.

Miért van az, hogy a jól nevelt, szerény és tartózkodó gyermekek látása oly szokatlanul jól esik mindnyájunknak? Azért, mert ritkák.

Felékesített, czifra ruhákban pompázó babákat látunk, kik ott lábatlankodnak minduntalan a nagyok között, kik a nyávogásban, követelésben, sőt a forma szerint való »aprehensio«-ban kifogyhatatlanok. Legfeljebb, ha az illetésűk egy-két chablonos mozdulatát megta-

nulják, azt sem azért, hogy tisztességet tudjanak, hanem azért, hogy jókorán mutogatásra alkalmas majmocsók szerepében kellemeztessenek. Ezekből az abszolútikus hajlandóságú legénykékkől és kisasszonykákból valnak — legnagyobbbrészt a háládatlan gyermekek, kik görbe szemmel néznek az elaggott szülőkre, s a menyinyiben saját kényelmük rovására történik, nyűgnek tekintik a róluk való szeretettel teljes gondoskodást.

Felfordult világ az, a hol a gyermek érzékenységével úgy kell bánnunk, mint a himes tojással, hogy valamiképen meg ne bántsuk.

Bizony néha kívánatosnak tartanók az apák és anyák régi omnipotenciáját vissza-kérdzeni, hogy ne a gyermek bíraskodjék az apa felett, hanem a gyermek reszkessen apjának összeránczolt szemöldökétől.

Sok keserőség, sok csalódás, sok kárhóztatás példa nem állana előttünk szomorú tanúságképen a gyermeki hálátlanságról, ha annak idején egy-egy igazságos arculütés lett volna a szülők nevelőeszköze, nem a czukorka, mely nemcsak a gyomrát rontotta el a kényeskedő gyermeknek, hanem a lelkét is megmételezte.

Azért én a te sorsodat Sch. J. nem irigylem, akkor sem, ha a 30 krajczáros hirdetés visszakerít a szülei házhoz, ámbátor kevés reményem van, hogy a becsületes megtaláló hazaszállitson, mert édes anyád ugyan elengedi majdan a verést, hanem ellejejtett a becsületes megtalálónak egy kis — jutalmat kilátásba helyezni, pedig lám, az elveszett pincsi-kutyák gazdái rendszeren 5—10 frtos jutalommal keresik elveszett drága jószágait.

PA L E R M O .

Irta: Dr. ERŐDI BÉLA.*

A Piazza Marinara nyílt vendéglőnk. A mint kapunkon kilépünk, előttünk a nagy térnek legszebb ékessége pompázik, a Giardino Garibaldi, szép pálmakkal, délszaki növényekkel, virágágyakkal. A cicások, musák, legyező- és datolyapálmák, sajtáságosan reczézett, nyárs- és tányéralaku leveleikkel, vastag, csupasz törzseikkel és üstökös koronáikkal Afrikát juttatják emlékünke. A Piazza Marina környezete, a házak lapos tetőikkel, kiugró erkélyeikkel elősegítik a csalódást. Mintha Kairóban az Ezkebieh-téren volnék. Közel vagyunk Afrikához, aztán az arab uralom annyi nyomott hagyott a városban, hogy még századok múlva is megmaradt belőle valami. Mintha a levegőben, a hangulatban is volna valami, a mi az arab uralomra emlékeztet.

Pár lépésre innen a Via Vittorio Emmanuelén vagyunk. Ez és a Via Macqueda Palermonak két főutcaja. Keresztben szelik egymást s így majdnem négy egyenlő részre osztják a várost. A Via Vittorio Emmanuele, melyet a nép ma is régi arab nevéen Cassaronak nevez, a tengerpartra torkollik. Ide vezetnek megint önkénytelenül lépteim. A Porta Felice hatal-

mas kapuja, zsufolt díszitményeivel most más benyomást tesz, mint tegnap holdvilágnál. A Marinán most eleven az élet. A Monte Pellegrino sajtáságos alaku csupasz tömege nappali világításban mintha lilaszinnel volna bevonva. Méltóságosan néz alá a tengerre. Volt idő, a mikor minden oldalról tenger mosta lábait. A talaj emelkedése folytán összenőtt a szárazfölddel, s csak egyik fele ereszkedik le meredeken a tengerre. Ez a festői mészkőhegy oly kedves a palermoinak, mint nekünk a Gellért-hegy. Hasonlitanak is egymáshoz. Annyiban mindenesetre, hogy festői ékességei az alattuk elterülő városnak.

A Via Vittorio Emmanuele áradatába kerülünk. Vele kell haladnunk. Olyan sürgés-forgás, tolongás, tarka-barka népvegyület van itt is, mint a fővárosok főutcain mindenütt. Akár mint Londonban a Strandon, Rómában a Corso, Nápolyban a Toledon. Palermo a Via Vittorio Emmanuelén uralkodó életével bátran odailik a többiek sorába. Még leginkább Konstantinápoly és Kairó mellé sorozhatnók, mert az élénk élet itt még a keleti városok lármájával is növekszik. Ez adja meg a sajtáságát, a színét, hangulatát, bélyegét a városnak. Keletre emlékeztetnek azok a szélsőségek is, melyeket itt lépten-nyomon látunk. A dugdag urak robogó hintói mellett ott döcögnek a kétkerekű Laczi-szekerek, a nép gyermekének kedves számár- és öszvérfogatai. Aztán a su-

* Mutatvány dr. Erődi Béla főigazgató «Utazásom Szicília és Malta szigetén» cz. kitünő munkájából, melyet az ifjusági könyvtáraknak beszerzés végett melegen ajánlhatunk. Kapható a Wodianer-féle könyvkereskedésben, Bpest, Andrassy-ut 21.

hogó selyem-, és bársonyruhás urinó kénytelen kitérni egy utját elálló rongyos asszonynak, a ki beteges vézna gyermekével karján alamizsnáért rimáncodik. A jólét, gazdagság, fény, pompa mellett a szegénység, nyomor és ronsdaság sehol se áll oly közel egymáshoz, mint Palermóban. A korzómentén mindenütt szép paloták, fényes boltok, gazdag kirakatokkal. A korzóra nyíló mellékutcák szűkek és rondák. A házak szegényesek, kényelmetlenek és mindenkinek felett tisztátlanok. És milyen nép lakja ezeket az odukat! Idegennek csak az utcasarokról tanácsos oda betekinteni, végig menni ezeken az utcákon úgy se tudna. A házaknak lakói, aggok, nők, gyermekek százával lepik el a korzót, melyet a szó szoros értelmében megszállva tartanak. Innen élnek, itt szerzik be napi kenyerüket. Hogyan, miből, azt talán maguk se tudják, csak élnek. Megpróbálnak különféle módot, egygyel aztán csak boldogulnak. Az idegen valóságos ostromnak van kitéve: addig járnak sarkában, különféle ajánlatokkal, kéréssel, áruczikkék kínálgatásával, vagy ha ez nem használ, koldulással, míg végre is valami adománynyal lerázzuk magunkról.

Ünnepnap volt a mai. Szokottnál nagyobb volt az élénkség, fényesebb az urinép, toladóbbak a koldusok. Feltűntek a kereskedések kirakataiban, ajtó feleken látható gyászszalagok, fekete posztó draperiák, ilyenféle feliratokkal: Per mio figlio Marco. Per mio padre stb. (Marco fiamért, atyámért). A család halottjának szól ez a gyász.

A Via Vittorio Emmanuele-re nyílik a dóm-tér (Piazza del Duomo) és a dóm, melyet rendezesen Sa. Rosaliának nevez a palermói. A dóm-tér erkélyezett van szegélyezve a szentek kőszobraival díszítve. A dóm (Duomo) már messziről feltűnik nagy tömegével, vaskos,

idomtalan tornyaival és kupolájával, mely az alapjában szép épületet jellegéből egészen kiforgatta. A XII-ik században épült, az arabok alatt mecsetül szolgált, majd visszaadták a keresztény istentiszteletnek. Mindenkör változtatott, átépített rajta valamit, a míg jött egy ügyetlenkezű nápolyi építész, a ki jelenlegi alakjában teljesen modern templommá alakította át. Belsejében semmi sincs, a mi figyelmünket rendkívül leköthetné. A márvány díszítmények se kiváló alkotások. Leginkább érdekelték még a királysírok, a jobboldali hajóban. Mennyezetek alatt nagy porphyrsarkophagokban nyugsznak itt a normann Roger († 1154), leánya Constance († 1198.), VI. Henrik neje, maga a Hohenstaufi VI. Henrik, a kegyetlen zsarnok, a ki a normannok utolsó férfi ivadékának szeméit kiszuratta, († 1197.) és unokája II. Frigyes († 1250.), ez utóbbi a legszebb sarkophagban. Még többen is fekszenek e helyen Szicília királyai közül. 1781-ben hozták ide a sarkophagokat a kórus mellett levő kápolnából s ki is nyitották. Roger, VI. Henrik és Constance hullái nagyon elváltak pusztulva, ellenben II. Frigyesé még egészen jó állapotban volt, arab feliratokkal díszített drága ruhákba burkolva. Mellette volt koronája, az ország almája és kardja.

A királyi síroknál sokkal érdekesebb a palermóiak előtt a dómnak az a kápolnája, a főoltártól jobbra, mely sz. Rosaliáról, Cappella di Sa. Rosalia nevet visel. Ebben a kápolnában az oltárra helyezett koporsóban vannak a szent nőnek, Palermo védőszentjének hamvai. A koporsó palermói ötvösök műve, tömör ezüsből van és 412 kiló súlyu. Junius 15-én, a szentnek ünnepén ünnepi körmenetben hordják körül a városban.

(Folytatása következik.)

APRÓSÁGOK.

Az angol a Niagarán.

Egy angol járkál a Niagara partján. Tulnan egykedvű yankee nézi közönyösen az áramot.

— Nagyszerű! kiáltá az angol. Ember a talpán aki ezt átúszsza!

— Egy francia megtette, mondja a yankee.

— Mit? A mit egy francia megtesz, egy angol ne mulná felül? Ezzel lehányja ruháit s beleugrik az árba. Borzasztó fürdés, hihetetlen fáradtság árán végre partot ér.

— No hát, nem tettem túl a franczián?

— Nem ám, — felel a yankee közönyösen — mert az — benmaradt.

„Én meg így szeretem!”

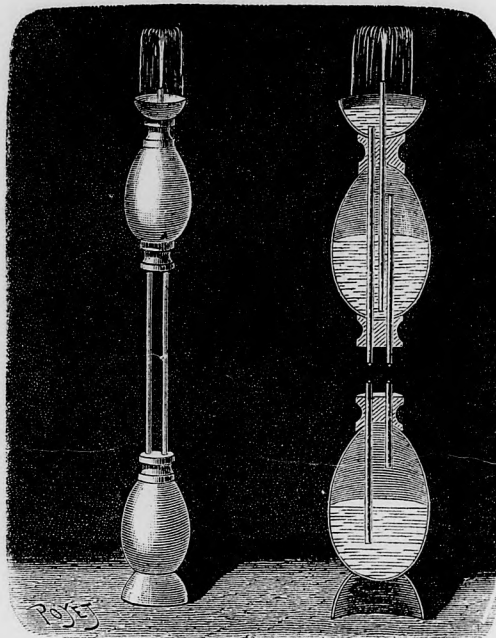
Kanthoz, a világhírű hőleselőhöz beállított egy rég nem látott barátja s meghívta «table-d'hôte»-nál étkezni az «Ökör» vengéglőbe. Kant meg is jelent. Az asztalnál vele szemközt egy idegen ült. Ép egy tál főzelék járt körül; Kant venni akar belőle, midőn az idegen fölkapja a borstartót és teljes nyugalommal egész tartalmát a tálba önti: «Én jól borsozva szeretem ezt!» Kant fölboszankodik ezen arczatlanságon, előrántja burnát szelencéjét s szintoly higgadtan ráönti az ételre! «Én meg így szeretem!»

Millenniumi történelmi kiállítás: Arpad-kori csoport.

Fizikai kísérletek.

Héron kutja.

Talán nem sértem meg nyájas olvasóimat, ha azt teszem föl, hogy egyik-másik nem halotta Héron hírét. Mert biz az régecskén volt, hogy ez a jeles férfiú élt: Krisztus születése előtt 120 esztendővel, Alexandriában.

Az ő találmánya az a kut, melyet nevével neveznek. Szoba-játékszernek igen könnyen előállíthatjuk néhány üres tojánhéj és néhány szál erős, egyenes buza-szalma segítségével. Kedvesen csobogó kis ugró kutat nyerünk, melyet tetszés szerint befestve, földiszítve állíthatunk virágaink közé.

Rajzunkon a jobboldali ábra, keresztmetszetben, oly világosan tünteti föl az egész szerkezetet, hogy csak kevés magyarázat szükséges hozzá.

A tojánhéjakat parafadugók segélyével erősítjük a szalmaszálakra, viasszal jól összetapasztva az egyes alkatrészeket. A víz kiszökkenésére szolgáló szalmaszál szűkebb legyen a többinél s nyílását még akkép is szűkítjük, hogy betapasztjuk viasszal és ebbe izzó tüvel furunk lyukacsát.

Pontosan az ábra szerint összeállítván a szerkezetet, működése illetéknépen fog megindulni: Vízet veszünk a szánkba és a legfölül kimeredő szalmaszálon át leeresztjük a felső tojánhéjba. Ezután vizet öntünk a fönt nyitva-

levő és medenczéül szolgáló feltojánhéjba, melyből a víz lefut az alsó tojánhéjba összeszorítva s végre kikergetve innen a levegőt. De a levegő innen csak a felső tojánhéjba vezető szalmaszálba mehet és így feltődül a felső tojánhéjba, hol annyira megsűrűsödik, hogy nyomásának az ott alatta levő víz nem bír ellenállani. Kiszökken tehát a legfölül kivezető szalmaszálon. Itt a kis vízmedenczébe ömlik, honnan újra lefut az alsó tojánhéjba és így folytonosan csobogó kis szökőkutat alkot.

A víz fönt annál magasabbra fog felszökkenni, minél nagyobb a távolság az egymás fölé illesztett két tojánhéj közt.

Aforizmák.

Ha nem egyszerre volna tavasza, tele az egész természetnek, nem tudnók talán élvezni annak szépségeit; mert fájna egyik növényt vagy fat virágozni és mellette a másikat hervadottan és lomb nélkül látni. És az nem zavarja meg a mi boldogságunkat, hogy látjuk egyik embertársunkat a tél zordonában dide-regni, míg a másik tavasz virányain halad; hogy látjuk ezt a sors rideg széláramlataitól ide-oda kergettetve, míg amazt enyhe szellők halkan suttogva dédelgetik.

Nincs hangszer, mely külső érintés nélkül hangot tudna adni s nincs szív, mely önmagára utalva megszólalna.

Ha úgy tudnának az emberek uralkodni bensőjük fölött, a mint külsőleg képesek azt tenni; az elégtelenség száma igen csekély lenne.

A valódi fájdalom szülte köny nem a fájdalom közvetlen befolyása alatt gördül a szemből; hogy a szív mélyéből felszínre szálljon, idő kell hozzá.

Nem mindig ama csapása a sorsnak döntő benső valónkra nézve, melynek veszélyes voltát érezzük; a dörgés hallatára összeressenünk, — de a villám sujt.

Nagy szellem pompázó disznövényhez hasonló, gyakran találkozunk vele s mindig megcsodáljuk. A nagy lélek ellenben szerény illatos kis virágesát ábrázol, a tömeg alig veszi észre, csak egy-egy kedvelője, a ki tudja hol virit, keresi fel. De a ki ismeri, mennyivel

magasabbra becsüli a szerény virágnak édes illatát, a legszebb disznövény csillámló színénél?!

Miért csodálkozunk felette, miért fájlaljuk, hogy másokban csalatkozunk? Hiszen ki az, ki elmondhatná magáról, hogy önmagában nem csalatkozott?!

Vajjon ki a szerencsétlenebb, az-e a ki többet tünni, avagy az, a ki többet elviselni képes?

Vannak csapások, melyek szívet törnek; ezeket nevezik rendszerint nagy csapásoknak, pedig ezek a kicsinyek! Nagy csapások azok, melyek fergetegként tombolnak fejünk felett, melyek feldulják benső valónkát, romba döntik jövőnket, multunkat, de élve hagynak bennünket boldogságunk élő sirköve gyanánt.

Mily döre óhaj mást teljesen ismerni, mikor önmagunkat is alig ismerjük!

Az átélt fájdalmakat tekintve, alig fogja az ifju életét rövidnek mondhatni, ha ellenben örömeit veti latba, mily rövidnek tűnik az fel az aggastyán szemei előtt is!

Nem képzelhetjük tehát az életet oly hosszúnak, hogy benne fájdalmainkból kifogyhatnánk, sem oly rövidnek, hogy örömeinket megeleghetnők!

Jelentés

a Tanulók Lapja 1895. december 23-án lejárt irodalmi pályázatáról.

E pályázat eredménye mennyiség tekintetében az előző pályázathoz képest esökkenést mutat. Lehet hogy mivel az előbbi pályázatunk a szünidőre esett, akkor azért volt nagyobb a productio s most, midőn az ifjuságnak a szorgalmi idő alatt kellett dolgoznia, kevesebb időt fordíthatott a magán szorgalmi dolgozatok elkészítésére. A pályamunkák közül a legtöbb esik az értekezésekre, szám szerint 21, s a költeményekre, szám szerint 11. Kevés elbeszélést (ötöt) s kevés tollrajzot kaptunk; örülünk azonban, hogy minden tételünkre akadt pályázó.

A beérkezett pályamunkák ezek:

Értekezések. (Jutalom 1 db. arany): 1. 1 régi vízeépítkezéseiről; jelige: Az építkezés stb. 2. A XVIII. sz. nagy bölcselei; jelige: In maguis etc. 3. Petőfi S. jelleme hazafias lyrája alapján; jelige: Szép csillag stb. 4. Szocialis

mozgalmak a rómainép életében; Nihil jel. novi stb. 5. Az állatok világából, jelige: Csendes boldogságdan stb. 6. A magyar népballada ismertetése, jelige: A ballada stb. 7. A czélszerű táplálkozásról, jelige: Non virvimus stb. 8. Erkölcsei tanulságok Tompa Virággeiből, jelige: Szent természet stb. 9. Kossuth L. emlékezete, jelige: Nem hal meg stb. 10. Ballassi Bálint, jelige: Századának volt gyermeke stb. 11. Az Ember tragédiájáról; jelige: Fiallux. 12. Petőfi Apostoláról, jelige: A költő mig él stb. 13. Cyprusbok, jelige: Hul a levél stb. 14. A tragikai vétségről, jelige: Mily temérdek munka stb. 15. A népdal és a műdal összehasonlítása jelige: Labor vincit; 16. A szinpadi és költői hatás hibeinek küzdelme. 17 A magyar regény és Jósika M. br. 18. Magyarország mint a keresztény Európa védő bástyája. A pogány magyarok műveltségi állapota: Emlékezzünk régi-ekről. 20. A jelen kor versköltészetéről, jelige: Oh szent költészet. 21. St. Denis a franczia királyok temetkezési helye.

2. **Eredeti elbeszélés** (jutalma 1 db. arany.)

1. A piros erszény, jelige: Nulle rose sans stb. 2. Elkövéredtem, jelige: Kétszer nyilik stb. 3. A pályamunka, jelige: Emlékezet. 4. A barátság hatalma, jelige: A barátság nemesít. 5. A levágott kéz, jelige: Tiszteld apádat.

3. **Eredeti költemény** (jutalma 8 korona.)

1. A hős, jelige: Tanulj az ösöktől. 2. Barátom emlékére, jelige: Halál ellen. 3. Karácsonyi történet, jelige: Ugy se nyerek. 4. Kálmán, jelige: Nyerni, nem nyerni. 5. A reményhez, jelige: Csalfa, vak remény. 6. Vigasz, jelige: Tied vagyok. 7. Álmos és Béla, jelige: Sűrű sötét az éj. 8. Kapisztrán jóslata, jelige: A mult. 9. Tavasz karczolat, jelige: Szeret, nem szeret, nyerek, nem nyerek. 10. Téli estén, jelige: Mint eltévedt. stb. 11. Juhászbojtár, jelige: Agyafurt fő stb.

4. **Tollrajzok.** (Jutalma 1 korona) 1. Latinból szekunda? 2. Letört fáról mindenki törhet ágat; 3. Minden kezdet nehéz.

5. **Fejtörő kérdések.** (Jutalma 5 korona.)

1. Névgyejrtvény, 2. Sors bona nihilaliud. 3. Ha pénz nem volna a világon. 4. Fejtörő az elme sportja. 5. Elmét élesíteni előnyös. 6. Hi a verseny küzdelemre. 7. Remény. 8. Navi

6. **Amateur fotográfia.** (jutalma egy momentumzó készülék.) 1. Emberé a munka, Istené az áldás. 2. Türelem rózsát terem (3 darab kép.)

7. **Fordítás.** (Jutalma 8 korona) 1. Az aranycsináló, jelige: Mi az, mi embert boldoggá tehetne?

Ha valamely beküldött pályamunka tévedésből kimaradt volna, az illető pályázó felszólalását mielőbb küldje be a szerkesztőségbe (IX. Soroksári-u. 31.) hogy utána nézhessünk, mielőtt a pályamunkákat bírálatra kiadjuk.

A pályázat eredményét lapunk 5-ik, február 2-án megjelenő számában fogjuk közölni.

JRDALOM.

Hazafias könyvtár. Szerkeszti Gaál Mózes. Ebből a nemes intenciójú vállalatból, melynek célja egyfelől a mult, a történeti valóság képeinek felelevenítése, másfelől a hazafias érzelmek, a honszeretet ápolása, a történelem ismert alakjainak népszerűsítése, a könyvpiacra ismét 10 kötet került. Majdnem mindenik kötet a mohácsi vész utáni idők eseményeit, embereit rajzolja. Mindenik egy-egy mély tanulságot foglal magában, azt: hogy a magyart a visszavonások elgyöngyítették, tönkretették, s hogy csak a nemzeti erő képes fentartani az országokat, ha a nemzet érényes és mindenek fölött szereti hazáját. A «Jedikula rabja» Apafi Mihály erdélyi fejedelem korából a híres Béli Pál történetét beszéli el, melyből megtanulhatjuk, hogy Erdélyt szegénynek nem egyedül a török uralom tette, hanem az erdélyi főurak nagyravágyása, kik a gyöngye Apafit elűzve, minden áron fejedelemségre törtek. Ilyen volt Béli Pál is, ki a szultán kegyét keresni ment Stambulba, de mert ellenfelei jobban győzték a megvesztegetést, utójára is törökök fogságába kerül s a Jedikulában fejezte be életét. «A vitéz száz» szintén Apafi Mihály korából való történet s Czékéli Hans brassói kádármester megcsufolt hősiességét tárgyalja élénk modorban előadva. A Hazafias könyvtár egyes köteteinek ára 25 kr. bekötve, s kaphatók a kiadónál, Stampfel K. udvari könyvkereskedésében, de megszerezhetők minden hazai könyvkereskedésben is.

A fekete király. Ez alatt a cím alatt Földes Géza egy szép történeti elbeszélést írt a magyar ifjúság számára. A fekete királyt Iván csár, Cserni Iván, Fekete Jova néven ismeri a história s nagy jelentőségű lázadásáról alig szólnak valamit történeti tankönyveink, pedig már maga a száraz történet is felette érdekes. A Földes tolla alatt pedig megelégnünk a szomoruan érdekes kor. Az 1527. esztendő nyomora a maga sivárságában áll előttünk s e hazafiatlan irányzatok között a szerencsétlen porlázadás okai s a paraszt nagy elnyomott sorsa még részvétre kelt. Képeit Tull Ödön művész rajzolta kiváló ízléssel és technikával. Ára pompás vászonkötésben 2 frt 40 kr. s kapható minden könyvkereskedésben.

Elbeszélések a római világból. A római történet legszebb epizódjait bájos egyszerűséggel beszéli el e könyvben Hampelné Pulszky Polyxena Charlotte M. Yonge a ki ifjúsági irodalmunkat már a mult évben is

egy hasonló művel gazdagította. Ez elbeszélések jóformán mindazt felölelik, a mi a római történet körében szív- és elmekepző s azért valóban kevés ifjúsági olvasmány van, mely paedagogiai érték dolgában ezzel versenyezhetne. Minthogy továbbá az elbeszélések Italia alapításától egész a birodalom ketté-osztásáig haladnak, e mű egyúttal egy Róma történetét tárgyaló tankönyv igényeinek is megfelel. A számos kép, mely a szöveget illusztrálja egytől-egyig nagyon sikerült. A könyvet a Wodianer-czég adja ki; ára 2 frt 40 kr.

Czini-czini. Ez alá a hangzatos cím alá egész sereg bájos, pattogó verseket gyűjtött össze a magyar gyermekvilág kedvencz költője, Pósa Lajos, melyeket bizonyonyal nemsokára széles ez ország minden gyermekszobájában kacagva fognak olvasgatni és szavalgatni. Az illusztrációk is igen jeles magyar művész munkái, Tull Ödön rajzolta őket s mondhatjuk, hogy rajzai egytől-egyig méltók a megillusztrált versekhez. Tull-nak, ugylátszik kitünő érzeke van a gyermekvilág poezise iránt: van humora is, technikája pedig minden tekintetben kifogástalan. Azt hisszük, a magyar gyermekirodalom még sok szép dolgot várhat tőle. A Czini-czinit igen díszes, tarka bekötésű táblában árulja a kiadó-czég Lampel R. (Wodianer F. és fia.) Andrassy-ut 21. Ára 2 frt 40 kr.

FELADATOK.

I. A kisebb tanulók írják le a *Gyermek álmai* cz költeményt a következő minta szerint: A mosolyogva ébredő gyermektől édesen kérdi a szerető anyja, hogy mit álmodott. A kis fiu azt álmodta, hogy elvitték őt az angyalok a menybe, hol szebb a rózsza, tisztább a patak, zengőbbek a dalok; azután a földre jött egy angyal szárnyán s midőn látta, hogy édes anyja már keresi őt a mezőn, azonnal hozzája futott. Azután újra elaludt, hogy ismét az égbe vigyék az angyalok stb.

II. A 3. 4. oszt. tanulók fejtsék ki e tételt: *A templom és az iskola.* A két épületet össze kell hasonlítani, először ki kell fejteni, miben hasonlítanak egymáshoz, azután hogy miben különböznek egymástól. A kifejtést megkönnyítjük a következő kérdésekkel: Micsoda mind a kettő, miért vannak emelve, elárulja-e már külsőjük is rendeltetésüket? Mit csinálnak mind a kettőben? Szükségesek-e az emberiségnek? Hogyan kell ezért irántuk viseltetnünk? Mi a templom célja, mi az iskoláé? Mit hirdetnek a templomban, mit mozdít az elő? Mire tanítanak az iskolában? Kik mennek a templomba, kik az iskolába? Mikor megyünk a templomba, s mikor az iskolába? stb.

III. *A mi iskolánk.* Leírás. Ha a következő pontokra megfelelsz, leírtad az iskolát. Fek-

vése (utca, házsám, a városnak mely részében van)? Merre fekszik az iskolaépület homlokzata? (kelet, dél stb.) Hány bejárása van? Földszintes vagy emeletes? Hány osztály van az egyes részeken? Milyen a külseje? (ódon, uj, megviselt, kopott, javított); a födele: (cserép, szalma, nád) kőből, téglából, vályogból készült-e? Milyen a környéke? Mikor épült? stb.

IV. *Cicero fiának szónoklata apja gyilkosa.* Antonius ellen. Tárgy: Antonius megboszulta Caesar halálát, beszédével föltüzeltte a népet, hogy legnagyobb jötevőjét megboszulja. Miért tette ezt Antonius? Ha volt hozzá joga, annál inkább kötelessége a fiúnak, hogy boszura hívja fel a népet a haza atyjának, a ki neki a természet szerint atyja, a nagy férfiúi meggyilkolásáért. Emlékezteti a népet, hogy ki volt neki Cicero. A nevezetesebb mozzanatok elősorolása Cicero életéből. Mit tett Cicero s mit tett Antonius? Melyik használt többet a hazának? Mik Antonius tervei? stb.

V. *A czéltudosság Arany J. „Elveszett alkotmányá”-ban.* Mit fest benne Arany? Saját kora politikai küzdelmeit, a magyar nemesi társadalom viszonyait, családi életét, nevelési rendszert, tanulságát és műveltségét gunyolja ki s így feleleli ez akkori nemes Magyarországot. Kinek eszméi lelkesítették fel akkor a nemzet ifjúságát? Mit rajzol Arany a megye főtáblabírája szomorú végében s tulvilági bűnhődésében? Széchenyi eszméinek hatása. A centralisták, a konzervatívek Dessewffy Auréllal élükön, a maradiak. Mi a tanulság az emberek és földfeletti lények önző és aljas küzdelméből? Mire terjeszkedik még ki a költő? Ostromolja a korteskedést, a honi igazságszolgáltatást, a sok beszédet, a czélnélküli tervezéseket, egyeseknek még a csekély áldozatoktól is idegenkedését s az önérdékek hajhászását stb.

A dolgozatok beküldési határideje 1896 január 21. A legjobb dolgozatok íróinak egy-egy kötet könyvet tűzünk ki jutalmul.

Az 1895. decz. 15-én lejárt pályázat feladatait a következők dolgozták ki: a (Vörösmarty M. *Ősz bajnok* cz. költeményét prózába átírták: Adler Lajos, Bors Kálmán, Farkas Dénes, Fodor Lajos, Imre János, Kozma Lajos, Nagy Jenő, Német Imre, Rostás Gyula, Szabó Kálmán, Veisz Dezső, Zalai Imre. — (Az *Uri hölgyhöz* cz. költemény eszmemenetnek kidolgozását beküldték: Bauer József, Bognár Dezső, Buchwald Lipót, Forster János, Horváth Kálmán, Kenessey Béla, Kovács Lajos, Müller József, Róth Lajos, Róth Miksa, Schiff Ferencz, Stern Mór, Szuli Béla, Takács István, Vörös Béla.) *Mit tartunk*

Horatiusnak e moudásáról: nil a dmirari? című tételt ki dolgozták: Acsády Sándor, Boros Antal, Berkes István, Bruck Zoltán, Cserey Ferencz, Farkas József, Gergely István, Ivánics János, Horváth László, Krausz Sándor, Kerényi Endre, Kürti Károly, Lendvay Jenő, Márkus Dezső, Marton Ferencz, Molnár Kálmán, Nyári Ferencz, Petrók Pál, Pollitzer Jenő, Reiner Adolf, Rothhouser Jenő, Scherer Lajos, Stern Samu, Schmoll Ferencz, Szántó Gyula, Tauszik Ede, Weisz Aladár, Wéber Lajos.

Jutalmat nyertek: Bors Kálmán, Róth Miksa, és Lendvay Jenő.

A dolgozatokat a szerkesztőségbe IX. Soroksári-u. 31. sz. bérmentve kell küldeni.

FEJTÖRŐ.

— Rovatvezető: Csiszár József. —

1. Számtani kérdések:

Szorzandó	3
Szorzó	3
Szorzat	66789

mind a szorzandóban, mind a szorzóban a pontok helyébe azon hiányos számok teendők, melyek sorozata a keresett eredményt adja.

2. Földrajzi kérdés.

Mi a neve azon hágónak, a melyen át az országot és vasut a Kisceza völgyéből Sziléziába az Olsza völgyébe visz? Milyen magas e hágó?

3. Történelmi kérdés.

Ki volt azon férfiú, a ki Dél-Amerikát felszabadította? 1810-ben az ottani mozgalomban részt vett, majd a délamerikai szabadságharcz élére állott. 1819-ben felszabadította Venezuelát és Uj-Granadát s ezeket egyesítve körtársaságot alapított, melynek elnöke volt. Mit tett 1824-ben.

4. Természetrjai kérdés.

Melyik madár az, amelyiknek feje kicsiny, csőre középhosszu, oldalt összenyomott, gyenge, karmaik hegyesek? Szépen repülő, tunya és gyáva madár, egerekké és rovarokkal táplálkozik? Hazája Európa és Szibéria. Melyik rendbe tartozik?

5. Vegytani kérdés.

Mi a neve azon szintelen gáznak, a mely előáll salétromsavas ammoniaknak hevítése által? Kissé édeses ízű és szaga, nyomás és alacsony hőfok által nehezen folyadékká sűrithető. Vízben oldódik, az égést táplálja. Mi a vegyjegye?

6. Latin rejtvény.

De victis dominis regnum sibi condidit olim
Si caput addideris, urbi erat alma diu.

6. KÉP-TALÁNY.

Megfejtési határidő: január 19. A határidőn túl beérkező megfejtések nem vétetnek figyelembe.

VEGYESEK.

A *Tanulók Lapja* szerkesztősége IX. Soroksári-u. 31. sz. alá helyzetett át, hova minden, a lap szellemi részét illető közleményt küldeni kell, míg a lap szétküldésére vonatkozó felszólalások (reklamálások, mutatószámok kérése stb) előfizetési pénzek a Pesti Napló kiadóhivatalába VI. Teréz-körut 23. sz. küldendők.

Felhívás. Azok, a kik a *Tanulók Lapjára* előfizetőket óhajtanak gyűjteni, forduljanak gyűjtő ivért a szerkesztőséghez. A ki tiz előfizetőt gyűjt, az a lapot ingyen kapja s az előfizetők által élvezett kedvezményekben is részesül.

A **legjobb tanulók** úgy látszik a keszthelyi főgymnásium 8-ik osztályában vannak, mert ott, a mint értesülünk, az idej karácsonyi értesítő kiosztáskor egy tanuló sem kapott elégtelent. Vajha ezt minden intézetnek legalább csak a nyolcadik osztályról ell lehetne mondani!

A **Somogyi-féle zene-konzervatórium** kebelében önképzőkör alakult, mely deczember hó 22-én tartotta alakuló gyűlését. Tisztviselőkké választottak: Goldstein Jenő (elnök), Storch Ernő (titkár), Garal Aladár (pénztáros), Schombach Irén (ellenőr), Fisch Miksa (jegyző), Schlosser Arthur (könyvtáros.) Miután Somogyi Mór intézeti igazgató kifejtette a kör célját, mely különösen a szép tudományok

iránti érzék műveléséből áll, vita nélkül elfogadták, hogy a tagsági díj havonként 50 krajczár lesz, továbbá, hogy a körrel kapcsolatos ének és kamarazene-oktatásért ugyancsak egy korona havidíj jár (a kik nem növendékei a konzervatóriumnak, utóbbiakért egy forintot fizetnek.) Elhatározta még a kör, hogy hetenként kétszer (kedden és szombaton) összejöveleket tart a zenede helyiségében (Erzsébet-körut 13.) mikor is az időt az intézeti könyvtár könyveinek olvasásával fogják tölteni. A rendes ülések vasárnaponként lesznek a dél-előtti órákban. A könyvtáros indítványára, a kör január elejétől előfizet a »*Tanulók Lapja*«-ra. A tudósítások beküldésével a titkár bizatott meg. — A Beethovenről elnevezett kör tagjainak száma máris 38. — Az ülés után a tisztviselők zártkörű értekezletet tartottak, melyen a jövő vasárnap tartandó gyűlésnek előterjesztendő alapszabályokat állapították meg.

A **mai számunkhoz** mellékelve kapják előfizetőink a *Tanulók Lapja* II. évfolyamának *Tárgymutatóját*, mely lapunk egész évi működéséről számol be s hü képét adja a *Tanulók Lapja* által követett irányoknak.

Diákok mulatsága. A szatmári ev. ref. főgymnásium ifjusága január 17—18-án hangversennyel egybekötött diákbált rendez. A hangversenyt az ifjuság a városi színhazban fogja megtartani. Hogy mennél sikeresebben folyjon le az ifjusági multság, két kiváló szaktanár, (Mátray Lajos és Regeczy Sándor tanár urak) lankadatlan szorgalommal és nem kímélve semmi fáradságot küzd érte. A befolyó jövedelem harmada, az iskolai szerek, a másod-

harmada pedig a torna szerek bővítésére, végül a harmadikharmada az ifjusági önképzőköré lesz.

Milleniumi tornaverseny. A magyar tanulók milleniumi országos tornaversenyét rendező nagybizottság a közoktatási minisztériumban tartotta alakuló ülését, a melyen Zsilinszky Mihály államtitkár elnökölt. Az államtitkár bejelentette, hogy a nagybizottság elnökségét Wlassics miniszter vállalta el, a ki azt akarja, hogy az ifjuság eme ünnepe a milleniumi nemzeti ünnepek egyik legszebbje legyen. E célra a jövő évi állami költségvetésbe is nagyobb összeget vett fel. Ezután a végrehajtó bizottság s ennek műszaki és tornaügyi albizottságát alakították meg. A végrehajtó bizottság elnöki tisztét Berzeviczy Albert dr., a képviselőház alelnöke vállalta el. Elhatározták, hogy a versenyt a kiállítási igazgatóság által berendezendő nagy versenypályán tartják meg, a melyen 5000 tanuló fér el. A versenyzők összeirási iveau már legközelebb az ország minden részébe szétküldik.

Jelentés az állatvédő-egyesület által kitűzött pályázatról. Az állatvédő-egyesület minden évben 100 frtot tűz ki állatvédelmi eszméket felkaroló elbeszélésre vagy hasonló irányu költeményre, még pedig 20 intézet közt felosztva, ugy hogy egy intézetben a jutalmazásra 5 frt esik. Az *idén* a következő iskolák kaptak felhívást: a) államreáliskolák: Győr, Kassa, Temesvár, Déva; b) áll. gimnáziumok: Lugos, Losonc, Nagy-Szeben, c) róm. kath. gimnáziumok: Brassó, Baja, Besztercebánya, Keszthely, Pozsony, Ungvár; d) reform. gimn.: Hédmézövásárhely, Pápa, Zilah; e) evang. gimn.: Selmecbánya, Sopron, Igló; f) Unit. gimn.: Kolozsvár. Összesen 20 középtanoda *önképzőköröknek* 100 frt. A budapesti középiskolák, az ágost. evang. főgymnázium kivételével a mult évi pályadolgozatokat beküldték, a vidékről 3 nem küldött dolgozatot; a zombori és kaposvári gimn. az értesítőben számolt be az eredményről, míg a szombathelyi főgimn. ismételt fölszólításra sem nem válaszolt, sem az eredményről be nem számolt. Az idej jutalmakat azért az Állatvédő-egyesület csak akkor küldi meg az intézeteknek, ha a pályamunkát hozzá (Kalap-u. 12. sz.) beküldik.

Szerkesztői telefon.

Azon kedves előfizetőinknek, kik az újév alkalmából szivesek voltak megemlékezni a szerkesztőről, jó kívánataikat viszonzva, ez uton mondunk

Köszönetet. — **Oresztesz. Baja.** A kérdés érdekes s szivesen föl is vetjük, de a kitűzött jutalmat csekélynek tartjuk a fáradságért. Mindazonáltal megpróbáljuk, hanem a jutalomkönyvet köve küldje be az új szerkesztőségbe. **W. Árpád.** A költő című kis iskolai életkép esetleg közölhető. **Kurucz ének.** Gratulálunk a haladáshoz, talán be is válik. **V. Gábor.** Nem közölhető. Levelét szivesen veszem bármikor s örülök, hogy bizalommal van irántam s néha-néha ír. A jó bizonyítványhoz gratulálok. **2414.** Olyan irányu, mint a mienk, nincs külföldön. Szórakoztató, elbeszélésekkel, költeményekkel bővelkedő van néhány igen kitűnően szerkesztett lap. A T. L. abban különbözik ezektől, hogy olyan cikkeket közöl, melyek a középiskolai tanulmányokkal kapcsolatban vannak. Budapesti antiquariusok: Ruzitska Ármin, Szilágyi Béla, Ranschburg, Révai Leo. **1145-ik előfizető.** A küldött versek közül csak az első jó (Panaskodol), ezt be is adhatja, a többit ne adja be. Népda- lokat át lehet dolgozni s az főleg glossákban divatos is. Azok az átdolgozások, a melyeket emlit, nem átdolgozások, hanem műnépdalok, vagyis az illetők maguk csinálták azokat a verseket, s a közhasználat változtatott rajtuk ugy, még pedig előnyükre. **Ifju Cs. K.** Arczképe akárhogy került is hozzánk, de nálunk van, bármikor szivesen megmutatjuk. Ez nem zárja ki, hogy újból meg ne köszönjük. **Griger M.** A pályázatokat tanulók számára írjuk ki. Szivesen látjuk előfizetőink sorában s mihelyt a gyűjtőivek elkészülnek, majd küldünk. — **Moyses E.** Rozsnyó. A tört. album ügye teljesen a kiadó hivatalhoz tartozik, tessék oda fordulni. **Ribáry F.** nagy tőrténelme 8 kötet; antiquarice 15—20 frtért megkaphatja. **Önképzőkör.** H.-Nánás. A lapot a mai számtól kezdve minden intézetnek megküldjük, még pedig folytatólagosan több számat, hogy az ifjuság a lap irányát megismerve, azt meg is rendelhesse. A tudósításokért fogadják köszönetünket. **M. M.** tanár urnak. Az elbeszélést megkaptam, köszönöm, el is olvastam. Mihelyt ráérek, levelet fogok írni. **D. M.** Bpest. A lábizzadá ellen a szalicilsavon kívül nagyon hasznosnak mondják a krómsavat. A lábujjakat este fűrésztés után be kell kenni öt százalékos krómos oldattal s meg kell hagyni száradni, — a bőr ettől barnás lesz és nem izzad, de nem is török fel. 7—8 nap mulva ismételni lehet a bekenést. **Kovács J.** Bpest. Arra kér, hogy ajánljak egy hatodik osztályu tanulóknak való jó német munkát, mert gyakorolni akarja magát a német nyelvben. Kívánságának eleget téve, ime néhány jó könyv: **Baron R.** Aus dem Leben zweier Schüler. Geschichte eines jungen Malers. Das Testament. Die Ueberschwemmung. **Boroszló,** vászonkötésben darabonként 45 kr. **Gerstendörfer J.:** Eine Fahrt auf der Donau 112 képpel kötés 1 frt 20 kr. **Horn W. O.** Der Schiffsjunge und seine Lebensgang. Koch: Der kleine Savoyarde. 45 kr. Ha kívánja, szivesen ajánlok többet is. — Több levélre jövő számunkban felelünk.

Előfizetési fölhívás.

A mai számunkkal lapunk harmadik évfolyama kezdődik. Ez alkalommal szívesen tekintünk vissza a Tanulók Lapja pályafutására.

Egészen csendben, egyszerű, igénytelen külsőben indult meg e lap 1894. január 1-én. Csak nyolcz oldalon jelent meg; de tartalma, szellemi értéke elég elismerésben részesült az ifjuság részéről, a mely érezte, hogy középiskolai tanulmányai mellett ilyen irányu lapra égető szüksége van, látta, hogy a Tanulók Lapja igazán a tanulóknak való, mert oly közleményeket talált benne, melyek tanulmányaiban őt segítették, támogatták, neki hasznos utasításaival sokszor jó szolgálatokat tettek.

Hogy a Tanulók Lapja Magyarországon az egyetlen komoly, számbavehető s valóban a középiskolai ifjuság számára készülő lap, azt e második évfolyam nemesak majd 900 oldal kitévő terjedelme igazolja, hanem a közlemények végtelen változatos volta is, melyről tartalomjegyzékünk számol be.

Nem panaszkodunk az ifjuságra, mert el kell ismernünk, hogy lapunkat szívesen karolta föl. Ha nem felel is meg a támogatás annak a reménynek, melyet a második évfolyam megnagyobbított alakjában való megindításakor hozzáfűztünk, ezt sok más körülménynek tudjuk be.

Midőn a Tanulók Lapja harmadik évfolyamának előfizetésére hívjuk fel a magyar középiskolai ifjuság figyelmét, a lap ugyis ismert irányának jelzését mellőzve, rövid programot terjesztünk elő.

A Tanulók Lapja ezután is *minden vasárnap* jelenik meg a rendes 16 oldal terjedelemben. A lap közleményeit ezután is oly szellemben válogatjuk meg, mint eddig, azon különbséggel, hogy a világirodalom jelesei közül nagyobb időközben fogunk egyet-egyet méltatni és bemutatni.

Az új évfolyam első számában egy kiváló német írónak külföldön nagy feltűnést keltett s az ifjuság körében rendkívüli hatást elért ifjusági regényét, melynek címe

Miamis király

kezdtük meg. A történet az amerikai indiánok életéből van merítve, érdekfeszítő leírások, váratlan fordulatok, merész kalandok váltakoznak benne.

E regény mellett megkezdtük dr. Székely István n.-szebeni főgimn. tanár érdekes és tanulságos leírását a Vezuv által eltemetett Pompei római városról

«Kosmos» műintézet nyomása, Budapest, VI., Aradi-utca 8.

Egy 1800 éves városról

czimen, melynek érdekességét és értékét nagyban fogják emelni azon illusztrációk, melyeket a helyszínen eszközölt fotografiai felvételek után készítettünk.

Birjuk ígéretét dr. Maurer Mihály körmöcbányai főreáliskolai tanár urnak, ki

Segits magadon, az isten is megsegít

czimü s az iskolai életből merített hosszabb elbeszélését a Tanulók Lapja számára írja.

Az eddigi színes műmellékletet, a Tanulók Lapja ingyen mellékletét, a

Történeti Album

iveit folytatólag ezután is havonként megkapják előfizetőink.

Még január havában, mihelyt a bizottság a jelentéssel elkészül,

beszámolunk a harmadik pályázat eredményéről

s rövid idő múlva *új pályatölteket* tűzünk ki.

A rövid időközben adott *Feladatok*, valamint a hetenkint közölt *Féjtörő* kérdések megfajtozott pedig

értékes könyvjutalmakat

sorsol ki, a melyek az ifjuság érdeklődését fokozni vannak hivatva.

Végül kiváló gondot fordítunk arra, hogy a közlő

millennium alkalmával s tartama alatt

főleg vidéki előfizetőinknek segítségére legyünk, nemesak jó tanácsosal, utasításokkal, hanem esetleges budapesti tartózkodásuk alatt sok kedvezmény megszerzése által, melyben csakis mint a «Tanulók Lapja» előfizetői részesülhetnek.

A Tanulók Lapja czélja az, hogy az ország összes középiskolai között összekötő kapcsolatot képezzen, hogy az önművelést elősegítse, hogy a tanulóknak komoly s tanulságos olvasmányokat adjon s végül, hogy a magyar nemzeti eszmét ápolja és terjessze.

Hisszük és reméljük, hogy Magyarország középiskolai ifjusága az egyetlen ifjusági lapot czélja keresztülvitelében tömeges pártolása által segíteni is fogja s hogy a

Tanulók Lapja

Magyarország középiskoláinak igazi közönye fog lenni.

A Tanulók Lapja szerkesztősége.

TANULÓK LAPJA

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA.

Előfizetési árak:		SZERKESZTI:	SZERKESZTŐSÉG:
Egész évre	4 frt.	Dr. RUPP KORNÉL	Budapest, IX., Soroksári-utca 31.
Fél évre	2 frt.	főgymnasiumi tanár.	KIADÓHIVATAL:
Negyed évre	1 frt.		Budapest, VI., Teréz-körút 23. sz.
Megjelenik minden vasárnap.		Kiadja a „Kosmos” műintézet, kő- és könyvnyomda és hírlapkiadó részv.-társ.	HIRDETÉSEK
			felvételnek és jutányosan számíttatnak

Dr. Goldziher Ignác

— a magyar tanárok egyiptomi utazásának vezetője. —

Goldziher Ignác, egyetemi tanár egyike a külföld által legismertebb s ünnepeltebb magyar tudósoknak. Székesfehérváron született 1850. június 22-én. Gymnasiumi tanulmányait ugyanott s a pesti ref.

főgymnasiumban végezte.

Már gymnasista korában beiratkozott az egyetemre rendkívüli hallgatónak s Vámbérynek a persa és török nyelvekben legbuzgóbb tanítványa volt. Államsegélyvel külföldi egyetemeket látogatott, leginkább a sémi nyelvtudományt és keleti nyelvészetet hallgatta s Lipszében doktori oklevelet nyert. 1872-ben a budapesti egyetemen magántanár, 1894-ben pedig rendes tanár lett.

1873—74-ben állami ösztöndíjjal utazott Szíriában, Palesztinában és Egyiptomban. Kairóban több hónapon át az Azhar mecszetben az ottani sejkhek előadásait hallgatta. 1871-ben a m. tud. Akadémia levelező, 1892-ben rendes tagjává választotta.

A svéd király az orientalistáknak 1889-ben Stockholmban tartott nemzetközi kongresszusán személyesen nyújtotta át neki a szaktársa által munkáiért odaitélt nagy aranyérmét és a „Wasa-rend” jelvényeivel tüntette ki. Tagja a hollandi keleti társulatnak és több tudományos intézetnek. 1893 óta az angol Royal Asiatic Society tiszteletbeli tagja.

Részint a kormány, részint az Akadémia megbízásából 1883 óta részt vett az összes európai orientalisták kongresszusain. A leydai kongresszuson asémi-osztály alelnöke; 1893-ban

a német filologusoknak Bécsben tartott kongresszusán a keleti osztály elnöke volt és minden kongresszuson előadásokat tartott.

Dr. Goldziher európai műveltségű férfi s valóban kiváló tudós. Az európai sajtó minden tudományos folyóiratába dolgozik s csaknem ő az egyetlen, aki működése által a magyar tudományt az összes európai szakfolyóiratokban képviseli.

Mint a Kelet kitűnő ismerőjét, őt bizta meg a magyar kormány, hogy a tanárok keleti, főleg egyiptomi útját vezesse és rendezze. E megbízásra nemesak mint orientalista volt legalkalmasabb, hanem mint szeretetreméltó, finom modoru ember is bizonyára lelke lesz az utazó társaságnak, melynek a hat hétig tartó utazás alatt sok

alkalma nyílik Goldziher nagy tudásáról és szeretetreméltóságáról meggyőződni.

A magyar tanuló-ifjuság pedig ismerje meg és lássa képmását is ennek az igazán tudós férfinak, akire büszkének lehetünk, hogy a mienk.

Szorgalmát és nemes ambícióját pedig vegye példányképnek.

Dr. Goldziher Ignác.